Коммунис ажалай коллективүүд болон ударнигуудта, үйлэдбэриин түрүүшүүл ба үүсхэлшэдтэ алдар соло!

(КПСС-эй ЦК-гай Уриануудhаа)

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 256 (10624) | 1964 оной октябриин 28, среда | Сэн 2 мүнгэн

★

ЛВРЗ. Булад хайлуулдаг цехэй коллектив октябрь hара соо 2890 тонно шэнгэн булад хайлуулха түсэбөө hүүлшын hарын 27-до дүүргэбэ. Тус цех hара бүри түсэбөө уридшалан дүүргэдэг. Зураг дээрэ: булад хайлуулдаг цехэй түрүү булад хайлуулагшад, коммунис ажалай ударнигууд Михаил Иванов, Михаил Отроховский гэгшэд булад хайлуулхын урда тээ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

★ ★

ЭДЭБХИТЭЙШҮҮЛДЭ—ШАН

Үйлэдбэреэ нарижуулан hайжаруулха хэрэгтэ уралан нарижуулагшадай үүргэнь айхабтар ехэ. Тэдэнэй эдэбхи үүсхэлhээ үйлэдбэриин олон асуудал дулдыдана. Уралан нарижуулагшад долоон жэлэй нэрэмжэтэ уралан нарижуулагшадай жаса байгуулха гэжэ шиидэhэн байгаа.

Энэ жаса байгуулха талаар абаhан социалис уялгаа амжалтатайгаар дүүргэhэн, hайн үрэ дүн туйлаhан уралан нарижуулагшад урмашуулагдана. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет болон профсоюзуудай областной Соведэй президиум социалис уялгаа дүүргэхэ хэрэгтэ амжалта туйлаhан эдэбхитэй уралан нарижуулагшадта «Буряадай АССР-эй эрхим уралан нарижуулагша» гэhэн нэрэ зэргэ олгоо, Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаа.

Улаан-Үдын вагонно депогой мастер А. Н. Липатников, Галуута-Нуурай уурхайн электрослесарь М. Т. Мухаметов, республикын ажалшадай ажаhуудалай эрилтые хангаха Управлениин цехэй начальник А. И. Безносов, локомотив-вагон заhабарилгын заводой слесарь В. С. Ковалюк, шэлэй заводой главна энергетик В. М. Рукавишников, Байгалай модоной баазын механик В. Е. Савельев, нарин сэмбын фабрикын ахалагша мастер М. В. Семеньков, Үдэ-Витимэй экспедициин ахалагша буровой мастер Б. И. Семихватский, геологосъёмочно экспедициин палеонтолог В. М. Скобло, Үдын совхозой фермые эрхилэгшэ Г. Е. Михайлов, Улаан-Үдын телецентрэй инженер А. Н. Булдаева гэгшэдтэ «Буряадай АССР-эй эрхим уралан нарижуулагша» гэhэн нэрэ зэргэ олгогдобо.

22 эдэбхитэй уралан нарижуулагшадта, предприяти, профсоюзай, комсомолой организацинуудай, уралан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшодой Бүхэсоюзна бүлгэмэй Соведүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй Хүндэлэлэй грамота барюулагдаба.

Москвагаа мэдээсэнэ

Москвагай промышленность 10 hарынгаа түсэб болзорhоонь урид дүүргээ

Ниислэл хотын промышленна предприятинуудай коллективүүд Агууехэ Октябриин социалис революциин 47 жэлэй ойе эрхимээр угтахын түлөө мүрысөө дэлгэрүүлэн, продукци бүтээн гаргаха 10 hарынгаа түсэбые болзорhоонь урид, октябриин 26-да дүүргээ.

Түсэбһөө гадуур ниилээд ехэ хэмжээнэй промышленна, культурно-ажаhуудалай элдэл хэрэгсэлнүүд бүтээгдэн гаргагдаа.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын талаар 10 hара соо хараалагдаhан даабари, социалис уялга үлүүлэн дүүргэгдээ.

(ТАСС).

—□●□—

Космонавтнууд ВНДХ-да хабаадахань

МОСКВА, октябриин 26. **(ТАСС-ай корр.).** Замбуулинай гурбан hууритай «Восход» онгосодо hуужа, дэлхэй дээрэ анха түрүүн бүлэгөөрөө ниидэhэнэйнь түлөө онгосын командир инженер-полковник В. Комаров, научна хүдэлмэрилэгшэ К. Феоктистов, врач Б. Егоров гэгшэдые СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудай выставкын Соведэй комитет выставкэдэ хабаадагшад болгон баталаад, ВДНХ-гай алтан медальнуудаар шагнаба.

—□●□—

Эрхүү Улаан-Үдэ хоёрой хоорондо электрын шэжэм татагдаа

ЭРХҮҮ, октябриин 26. **(ТАСС-ай корр.).** Эрхүү Улаан-Үдэ хоёрой хоорондо электрын элшэ дамжуулха ехэ хүсэтэй линиин гол хубинь ашаглалгада оруулагдаа. «Востоксибэлектросельстрой» гэжэ трестын оньhожоруулагдамал колоннонуудаар татагдаhан энэ лини Ангарай гидроэлектростанциие, Сибириин хүсэтэ ТЭЦ-үүдые Буряадай АССР-эй электрын элшэ хүсэнтэй холбоо.

Эрхүү Улаан-Үдэ хоёрой хоорондохи лини Эрхүүгэй, Новосибирскэ, Томско, Омско, Кемеровскэ областьнуудай, Красноярска хизаарай тепловой ба уhанай хүсөөр хүдэлдэг асари ехэ станцинуудhаа гараhан электрын элшэ хүсые Байгалай урда тала руу дамжуулан тарааха зам нээгээ. Буряадай АССР-тэ электрын элшэ хүсэ дамжуулга Кемерово хотодохи нэгэдхэмэл диспетчерскэ управлениин пунктhaa эрхилэгдэхэ юм. Энэ элшэ хүсэнэй үнэнь Буряадай багахан тепловой станцинуудта үйлэдбэрилэгдэдэгhөө 5—6 дахин хямда байха.

—□●□—

Хүдөө ажахые автомадаар зэбсэглэлгын асуудалнууд

МОСКВА, октябриин 26. **(ТАСС-ай корр.).** Хэмжэн тодорхойлдог техникэ ба автомат хүдөө ажахыда хэрэглэхэ асуудал зүбшэхэ бүхэсоюзна зүблөөн СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудай выставкын дэргэдэ мүнөөдэр нээгдээ. СССР-эй Хүдөө ажахын министр И. П. Воловченко эхилэлгын үгэ хэлэжэ, тус зүблөөе нээбэ.

Хүдөө ажахын элдэб hалбаринуудай мэргэжэлтэд, приборнуудые зохёодог инженер-конструкторнууд, тиимэ прибор бүтээн гаргадаг промышленна предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд эндэ уулзаба.

БАРИЛГАШАДАЙ БЭЛЭГ

Манай колхозой модошо дархашуул бүхы аймаг соогоо суутай болонхой. Тэдэниие ёhотойл шэн гартан, ухаалан зохёогшод гэжэ нэрлэхэдэ алдуу болохогүй. Хүүлэй хэдэн жэлнүүдэй туршада тэдэнэй хүсөөр адууhа малай, хонин хурьгадай хэдэн дулаан байра, малшадай ажаhууха хэдэн зуhаалай гэр бодхоогдонхой. Мүн колхозой түб hууринда колхозой правлениин шэнэ байшан, хүдөөгэй магазин, эхин hургуули баригданхай.

Колхозоймнай барилгашад Агууехэ Октябриин hайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрhэн бүгэдэ арадай мүрысөөндэ оролсожо, ажалай шэнэ илалта туйлаба. Тэдэнэй хүсөөр шэнэ клубай hаруул гэгээн байшан баригдажа дүүргэгдэбэ. Клубнай 210 хүнэй hууритай, библиотекэтэй, уншалгын таhалгатай, хатар болон ёохорой тусхай таhалгатай. Шэнэ клубай үрэлэй хүсөөр дулаасуулагдаха түхеэралгатай юм. Колхозшадуулнай hайндэрөө шэнэ клубтаа угтахань.

Энэ клуб модошо дархан Цырен-Доржо Шагдуровай хүтэлбэрилэгшэ барилгашадай бригадын гэшүүд бодхообо. Барилгашад Ц-Д. Шагдуров, Ц-Ж. Гармаев, Д. Шагдуров ажалдаа оролдосотойгоор хандажа, бултанhаа hайн дүнгүүдые туйлаба. Барилгашадай бэрхэ ажалай ашаар колхозымнай түб hуурин болбосон түхэлтэй боложо байна.

Г. ЦЫДЫПОВ,
Хэжэнгынай аймагай «Победа» колхозой түрүүлэгшэ.

Залууриша Зояын алхам

— Энэ «Морячка» сэдьхэл hанааемни зобооногүй. hайса эдеэлээд, жэншэдгүйгөөр харууhалаад байхада, үдэр бүхэндэ 18 литрhээ доошо hү тарадаггүй. Үгы юрэдөө, «Вечная» гэдэгни яабаб? Ажалдаа, энээниие харууhалхадаа алдуу гаргаа гүб... Али, ши, намдаа эрхээ гүш? Шангаар, шэрүүнээр дуу гараа гүб?.. —гээд, Зоя Ивановна hанаата болошонхой. Юуб гэхэдэ, энэ эгээ магтаалтай, хүндэтэй үнеэниинь хододоо үдэр бүри 20 литр hү гарадаг аад, үсэгэлдэрэйхиhөө литр хахадаар бага hү гараа бшуу. Тиигээд лэ эзэниинь, Зоя Ивановна, hанаата болошоод байна ха юм. Сугтаа ажалладаг нүхэдэйнгөөшье, Буряадтаа мэдээжэ hаалишан Дабаажад хээтэйншье туласа ерэхые ойлгоногүй шэнги...

...Ивалгын туршалгын ажахын түбэй фермэдэ энэ үедэ үдэрэй hаалган дүүрэжэ байгаа hэн. Сэбэр сагаан халаад үмдэhэн шамбай шуран басагад, бэреэд ойро зуура хүнэгөө дүүргээд лэ, тоо бүридхэгшэдэ hүеэ тушаажал, тушаажал байба. Заримааниинь угаа хүхюутэй, зугаатайнууд, зариманиинь ирагуу hайхан буряад аялга гаргажа, хоолойнгоо хонгёое үзэhэндэл дуулалдана. Зариманиинь бага зэргэ бодолгото болонхой, үнеэдээ дахин дахин шабхажа hаана. Тэд Зоя Ивановна дуугайл зандаа. Юундэшьеб hанаа сэдьхэлынь дүүрэнги бэшэ... «Лайжид, үнеэдшни ямар бэ? Дуулана гүш, би шамда хандана бэшэ гүб?»—гэжэ Зоя Ивановна хангюурдажархиба.

— Үсэгэлдэрэйнгээл хэмжээндэ ха даа. Бурдуугнай городhоо багаар асарагдажа, hү hаалимнай биража нэмэбэгүй. Үглөөгүүр үнеэн бүхэмни дурбэн хүнэг хүрөтэр бурдууг үүдаг, эдидэг ха юм. Гурбан хүнэг арайл бага бшуу,—гээд, тэрэнь урмаа хухарангяар харюусаба.

—Газетэ уншахада, республикымнай олон ажахынуудта гидролизно арга хэрэглэгдэжэ байна ха. Тэд манайхидай удаараhаниинь гэмшэлтэйл. Үглөө мүнөөл болоо гэлсэхэ, эдөшни. Иигэhээр саг үнгэржэл, үнгэржэл байна. Оройдоол гурба-дурбэн хоногой эхилээ. Тэжээл элбэгтэйбди гэжэ эртээнhээ баярхалтагүй гэхэ хүм. hолоомо эhээжэ, шанаржуулжа эдюулхэдэ hү, hаалишье нэмэдэг ха юм,—гэжэ ажаллажа байха hамбаандаа Зоя Ивановна дуугарба. Иигэhээр үдынгөө hаалга дүүргэжэ, Зоя Ивановна сүлөөтэй болоо hэн. Иигэжэл hү hаали улам улам элбэгжүүлхэ мүрысөөнэй туг барилсажа ябаhан замай залууршантай, Зоя Ивановна Колесоватай уулзагдаа hэн. 1950 онhоо хойшо hаалишанаар ажаллаха зуураа, республикын эрхимүүдэй тоодо орohон энэ ажалша бэрхэ эхэнэр жэлhээ жэлдэ ямар илалта туйлаhанаа, ямар бэрхэшээлнүүдые дабажа гараhанаа удхалан хөөрөө...

Даажа абаhан үнеэн бүхэнhөө энэ жэлдэ 3400 литр hү hааха социалис уялга абаад, түрүүшын хахад жэлэй дүнгөөр хамагhаа шалгаржа гараhан намтартай. Тиигэжэ салин хүлhэшье горитойгоор абаhан, нэмэлтэ түлбэридэ 3 центнер opooho таряа, 195 килограмм hү Зоя Ивановна абаhан юм. Үнеэдээ hайнаар, буйлуулагдамал тэжээлээр эдеэлүүлжэ, үдэртөө 3 дахин hаажа, үнгэрhэн 9 hарын туршада нүхэдэйнгөө дунда тодороо. Үнеэн бүриhөө энэ туршада 2667 литр hү hаагаа ха юм.

Мнил ноёдоо боhоод, хэрүүл гараад байнгүйгөөр, ажалаа hайжаруулха тухайда бодолсоогүйдэ аргагүй гэжэ энэ ажалша бэрхэ эхэнэр хөөрэнэ. Юуб гэхэдэ, сугтаа ажалладаг нүхэдөө энэ эхэнэр дахуулан, зоригжуулан ябажа, хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэйнгээ туhаламжаар тохёолдоhон бэрхэшээлые заабол дабадаг заншалтай. Фермынхидэй ажалда багаханшье дутагдалай гараа hаань, Зоя Ивановна нүхэдтэеэ хамта шалтагааниинь дары элирүүлдэг, ажалаа түргэн hайжаруулдаг. Ямар нэгэн оньhото мотоорой тогтоо тороо hаань, зайн галай унтараа hаань, өөрөө заhажархидаг.

Үнгэрэгшэ дайнай шэрүүн хатуу жэлнүүдэй туршада комбайн машиные жолоодожо, колхоз нютагайнгаа таряа талха табан сезондо хүряалсаhан, трактор агтын жолоое баталан гартаа барижа, олон мянгаад гектар газар хахалhан энэ гайхамшагта шадабаритай, зоримгой эхэнэр мүнөө hүнэй эзэн болонхой. Хээрэ талада трактор машинынгаа тогтошохоло, өөрөө тордиhогүй заhаад, «амин голыень залгалдуулаад» гараhан Зоя Ивановна бүхы бэлиг шадабаряа гаргажа, ёhотойл «дүүежэ ерэhэн галууе» дурэтэй бөрхээр тодоод абадаг «дүлэтэ мэргэн» сууда гаранхай. Даажа абаhан бүхы үнеэдээ дууhан адаглан хаража, бүхы абари аашыень тодорхойлон мэдэдэг. Зарим үнеэдые өрхэлүүлхэ, эльбэхэ хэрэгтэй, зариманuудыень бага зэргэ зандархадашье болохо гэжэ Зоя Ивановна хэлэдэг байна. Түлэг дундэ, hайн hааджа байтараа, үнеэнэйнгээ «дурые» гутаажархёо hааш, hүеэ гансата бaряад орхихо. Ямар үнеэдээ үглөөгүүр түрүүлжэ hааxaяа, ямарнуудыень үдын hаалгада ээлжэлүүлхэеэ, ямар тэжээлдэ илангаяа дуратайень мэдэхэ хэрэгтэй гэжэ энэ hаалишан хэлэдэг.

Зоотехническэ заабариин ёhоор, үнеэ hаахын урда тээ дэлэнгыень заабол бүлеэн уhаар угаажа, аятай зохидоор эльбэдэг, нидхэрдэг. hүнэй тоhолигые дээшэлүүлхэ тушаа саг үргэлжэ анхаралаа табидаг заншалтай. Шэмэтэй hайн тэжээл багаар эдеэд, уhа ехээр уухадаа шэнтэн hүтэй болодог гээд hайса ойлгонхой. Үнеэгээ түрүүн hаагаад, нэгэ хэды болоод заабол шабхадаг. Тиихэдэнь 150—200 грамм хүрэтэр өгээ тоhолиг, үдхэн hүн гарадаг. Мүнөө hүнэйнь тоhолиг тон багань 3,8, hайн болоходоо 4,3 хүрэдэг.

Үнеэн бүхэнhөө тугал абажа түлжүүлхэ талаар Зоя Ивановна ехэ дуршэлтэй болоhон. Тугаллаhанhаань хойшо үнеэн бүхэнөө саг үргэлжэ адаглан хаража байгаад, техник-үрэжүүлэгшэтэй, зоотехнигтэй, ветврачтай хамта болзор соонь искусственна аргаар үрэжүүлдэг зантай. Зарим жэлдэ, жэшээнь, нёдондо нэгэ үнеэнhээ эхир тугал абажа, тобир hайнаар түлжүүлээ hэн. Жэлэй туршада нэгэ үнеэе хоёр түрүүлжэшье үзэhэн дуршэлтэй.

Жэлэй эсэслэтэр даажа абаhан үнеэн бүхэнhөө үшөө 700 литр hү сохом hааха эрмэлзэлтэй. Зоя Ивановна эрхим ажалайнгаа түлөө мүнөө hаяхан Москвагай выставкэдэ мордонхой.

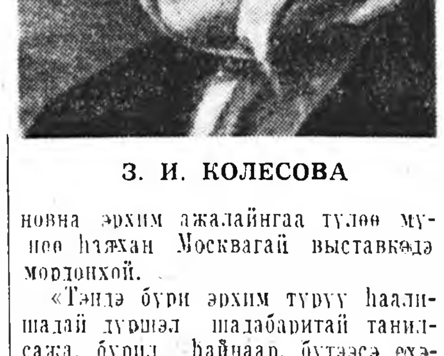

З. И. КОЛЕСОВА

«Тэндэ бүри эрхим түрүү hаалишадай дуршэл шадабаритай танилсажа, бүрил hайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха хүсэлтэйб»—гээд Зоя Ивановна хэлэhэн байгаа. Энэ хэлэhэнээ хүсэлдүүлжэ шадаха, Октябриин ээлжээтэ ехэ hайндэрые ажалай ехэ бэлэгтэйгээр угтаха, зон нүхэдөө баярлуулха бээз гээд найдахаар.

Д. ЧИМИТОВ,
манай тусхай корр.

АМЖАЛТААР ТЭМДЭГЛЭГДЭЭ

Социалис мүрысөөнэй эршэ улам шангадажа, ажалай амжалта туйлаhан тухай мэдээсэл хаа хаанаhаа абтана. Мүрысөөндэ оролсоhон Усть-Баргажанай загаhанай комбинадай коллектив октябрь hара соо амжалта туйлаба. Загаhа бариха, консервэ үйлэдбэрилхэ октябриин түсэб болзорhоо урид дүүргэгдээ.

Ганса нэгэ октябрь hарын туршада 119 мянган баанха загаhанай консервэ хөгдээ гэхэ гү, али hарын даабариhаа гадуур нэгэ мянган баанха консервэ үлүү ехээр үйлэдбэрилэгдэhэн байна.

ШЭНЭ УЯЛГААР

ХОРИ. (Телефоноор абтаба). **Үдын совхозой Дээдэ-Сальцын табадахи отделениин hаалишад Октябриин hайндэрые ажалай эрхим бэлэгээр угтахын хойноhоо габшагай шамдуугаар хүдэлжэ байдаг. Ажалайньшье үрэ дүн магтаал сууда гараhөөр. Эндэхи hаалиин гүүртын малшад гүрэндэ hү тушааха жэлэйнгээ түсэб октябриин 20-до 102 процент дүүргэhэн тухайгаа элидхэбэд.**

Тиихэдэ Санномыскын нэгэдэхи отделениин hаалишад баhал тэрэ үдэр гүрэндэ hү худалдаха жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргээ, hү hааха түсэбөө октябриин 25-да дүүргэбэ.

Эдэ хоёр отделениин hаалишад жэлэй дүүрэтэр хэды ехээн hү hаажа шадаха байhанаа элирхэйлжэ, шэнэ уялгануудые тус тустаа абаад, эршэ ехэтэйгээр хүдэлжэ байна.

Т. ДАНЧИНОВ, хүдөө бэшэгшэ.

ҮБЭЛЖЭЛГЭДЭ БЭЛЭДХЭЛ

„ОЛОН ТАРБАГАН НОБШОДОО ХҮРЭХЭГҮЙ..."

Малай үбэлжэлгэ эгээн харюусалгатай хаhа гээд бүгэдэндэ мэдээжэ. Энээниие хараада абажа, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой зарим малшад, хонишод үнихэнэй тусхай бэлэдхэл хэжэ байнхай. Жэшээлбэл, Т. Я. Обуховой, И. М. Лапинай, К. А. Григорьевой, Ц-Д. Жигмитовэй, мүн бусадайшье даадаг хонишодой отаранууд үбэлжэлгэдэ hайнаар бэлэнэ.

Эндэ дурдагдаhан отарануудай малай, хониной байра дулаалагдаhан, хото хорёонь заhагдаhан, hэльбэгдэhэн, сагаадагдаха газарынь сагаадагданхай, дэбдихэр, хохир, үбhэ тэжээл үбэлжэлгын үедэ хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэгдэhэн байна. Эдэ отаранууд тус бүридөө хонин бүхэндэ центнер хахад хүртэхөөр бүдүүн тэжээл абаhан. Үбhэ тэжээлынь отарануудай газаа шэрэжэ асарагданхай.

Гэхэтэй хамта үбэлжэлгэдэ хүсэд бэлдээгүй хонишодой отара, hү hаалиин гүүртэнүүд колхоздо олон. Сургузун гэдэг газарта hуурижаhан ахалагша хонишон нүхэр Москвитинай отарада дутуу дунда яhала бии. Хонидой байха байра, хото хорёо заhагдаагүй, үбhэ тэжээлшье шэрэжэ асарагдаадүй. Мүн ахалагша хонишон К. И. Плюснинэй отарынхид баhал иимэрхүү байдалтай. Хонидойнь байха байрын хушалтые яаралтайгаар заhахаар.

Малшадай олохон байра баhал заhагдаа, hэльбэгдээгүй. Түргэн хүйтэнэй бууха да дулаа барихагүй гэр байра заhабарилха тухайда колхозой хүтэлбэрилэгшэд hаналаа табяадүй байhаниинь гайхалтай. Малшадай культурно-ажаhуудалай эрилтэнүүдые хангаха талаар баhал биратай юумэн хэгдээгүй. Олохон отара, гүүртэнүүдтэ банишье гэжэ байхагүй. Радиоприёмник тухай hануулhанайшье хэрэггүй ха.

Ажал ехэтэй хүдэлмэри оньhожоруулха хэрэгтэ баhал анхарал табигдадаггүй байна. Илангаяа наг шэбхэ сэбэрлэн суглуулха, малай байра cooho шэрэжэ гаргаха, тэжээл бэлдэхэ, малда тараажа үгэхэ хүдэлмэри бар хүсөөр хэгдэдэг байhаар. Тэжээл, илангаяа hолоомо гидролизно аргаар малда эhээн буйлуулжа үгэхэ, хэмэл hү хэхэ тухай бодомжологдоногүй.

Эндэ дурдагдаhан шалтагаануудhaa боложо, hү hаалинь горитойгоор доошолно. Юуб гэхэдэ, тус колхоз жэлэй эхинhээ хойшо, кварталhaa квартал бүхэндэ гүрэндэ hү худалдаха түсэбөө дүүргэнэгүй. Жэшээ болгон hү hаалиин 2-дохи гүүртые абажа харая. Энэ гүүртынхид урдань hү hаали ехээр hаадаг суутай байhан юм. Тиигэжэ коммунис ажалай гүүртын нэрэ зэргэдэ хүртэhэн намтартай. Зүгөөр энэ жэлдэ эдэнэр hү hааха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргэнэгүй. Гүүртые даагша В. Шаринай гүүртынгээ ажал хүдэлмэри hайжаруулха гэжэ оролдобошье, үнэндөө тэндэнь биратай юумэн бүтэнэгүй. Эндэ тэжээл эhээжэ, буйлуулжа эдюулхэ гэөшые бодотоор бэелүүлээдүй байhaap. Тэжээл эhээжэ буйлуулха гэр дуталдана гэhэн шалтаг барина. Үнеэдэй байра барилгадажа эхилhэн нэрэтэй аад, үнэндөө орхигдошонхой. Энээниие түргэдхэхэ тухайда хүтэлбэрилэгшэд hаналаа табинагүй.

Энэ гүүртын тугалай байра баhал заhабарилагдаагүй. hаамхай үнеэдынь мүнөө хүрэтэр хорёодо оруулагдаагүй, газаа байлгагдана. Даараhан, бээрэhэн үнеэдhээ үдэр ерэхэ бүри улам бүри багаар hүн hаагдана. Октябриин эхеэр суудхэдээ 450—500 литр hүн hаагдадаг байhан haa, мүнөө үедэ 350—370 литртэ арай гэжэ хүргэгдэнэ.

Колхозой главна зоотехник В. М. Колмаков hү hаали дээшэлүүлхэ тухай бодомжолхоhоо байтагай, үнеэдтэ тэжээл эдюулхэ рацион табижа үгөөгүй байhaap. Тиимэhээ үнеэдтэ ямар тэжээл хэды шэнээнээр эдюулхэ байhанаа hаалишад тодорхойлоодүй. Иигэжэ тус коллектив hү hааха 9 hарынгаа түсэб дүүргээгүй, мүн арба hарынгаашье түсэб дүүргэхээр янзагүй.

Колхозой правлени, партком hү hаалиин иигэжэ доошолhон тухайда hаналаа табинагүй, ойлгоошогүй хэбэр янза үзүүлнэ. hү hаали доошолуулхагүй, үнеэдэй хүшэ шадал муудхаахагүйн түлөө колхозой хүтэлбэрилэгшэд hаналаа табиха, зохихо хэмжээ дары абаха бээз гээд hанагдана.

Д. БАДМАЖАПОВ,
«Зэдын үнэн» газетын редакторай орлогшо.

ЖЭШЭЭ БОЛОХОНЬ ЖЭНШЭДГҮЙ

hУРГААЛ АБАМААР УУЛЗАЛГА

...Хара-Добо, эндэ Хэжэнгын совхозой малшан, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Цыргэ Буянтуевич Буянтуевай даадаг хонишодой бригадын үбэлэй байра оршодог. Бэрхэ, мэргэжэл ехэтэй болоhон эндэхи хонишод жэл бүхэндэ ажалай hайн амжалта туйлажа байдаг. Энэ жэлдэшье зуун эхэ хонин бүриhөө 90,1 хурьга түлжүүлжэ абаhан, толгой бүриhөөнь 2,9 килограмм ноhо хайшалhан жэшээтэй.

Үдэ болоно байгаа hэн. Тэдэнэй байрада хэдэн олон машинанууд hубарилдан ерэжэ, айлшад мориллжол байба. Тэрэнэй баян дүй дуршэлтэй танилсахаяа ерэhэн айлшадые гэрэй эзэн ехэл хүндэтэйгөөр угтан абана. Аймагайнгаа хүдөө ажахын выставкэдэ суглараhан Хориин үйлэдбэриин управлениин түрүү хонишод зорюута Цыргэ Буянтуевичайда айлшалба ха юм. Сууда гараhан энэ ажалша хүнэй ажал хэрэгтэ халан абамаар юумэн яhала бии бшуу.

Айлшадай дунда «Первомайский» совхозой хонишодой бригадир Дагба-Доржи Будажапов, хонишон Митып Батуев, Анаагай совхозой түрүү хонишод Ойдоп Тагаров, Самбу Сойжонов, Үдын совхозой — Даши Холхоев, Петр Борисов болон бусад магтаалтан бии.

Цыргэ Буянтуевич нүхэдтөө байра байдалаа харуулжа, ажал хэрэг тухайгаа хөөрэжэ эхилнэ. Нэн түрүүлэн үбэлдөө хони хонуулдаг хотониинь hонирхон, тойрожо ябаад, досоонь орожо байгаад харанад.

— Манай бригада 7200 хонитой юм. Эхэ хониднай зургаан отара боложо хубаардаг. Хамтадаа 25 хүн хүдэлнэбди. Бидэ «ДТ-54», мүн колесно тракторнуудтайбди. Хажуу талаhaa хүдэлмэришэдые абадаггүйбди. Нэгэ отарые зундаа хоёр, үбэлдөө дурбэн хүн харууhалдаг. Үбhөө өөhэдөө сабшажа абадаг гээшэбди. Манай бригада 6500 центнер үбhэ, 400 центнер зелёнко бэлэдхэжэ абанхай. Тиихэдэ талха таряанай зүйл байха юумэ ааб даа. Сабшаhан үбhэмнай шарга дээрэ сомогдонхой. Тиигэжэ hүрилhэн үбhые заашье гээлтэ урилтэдэ оруулангүй, хоёр-гурбан үдэр соо малайнгаа байрада шэрэжэрхихэ аргатай.

— Энээхэн хорёо соо эхэ хонидоо январь туласа, түрэжэ эхилхэ саг хүрэтэрнь хонуулдагби,—гэжэ нүхэр Буянтуев хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. — Иимэ байра соо 600—650 толгой багтадаг. Үглөөгүүр бэлшээридэ гаргаад, дары хохирыень обоолдог. Тиихэдэ хонуулхаяа оруулхадаа тэрэнээ тараадагбди. Хотон соо хони хонуулхада юугээрээ hайн бэ? Юрын хашаа соо хони hүниндөө хаахада ноохониинь шиигтэдэг, шанарынь муудадаг. Агаарынь эхүүн, ехэ хүндэ байдаг, тиигэжэ малай амисхалда тон таарамжагүй болодог шуу.

Тиимэhээ hүүлэй жэлнүүдтэ хонидой түрэтэрнь хотон соо байлганабди. Иимэ байра бариха дашье бэлэн, гаргашаньшье тон ээлтэй юм.

Бригадирнай айлшадаа хонидойнгоо хашаа руу дахуулан оруулна. Эндэ ажал хүдэлмэридөө ханалгатай бөрхэ хүнүүд хүдэлдэг юм байна гэжэ абаhаар мэдэхээр. Досоонь сэбэр гээшэнь! Саб гэтэр заhабарилжархинхай, ханануудынь, хаамагуудынь хүү сагаадагданхай, шала дээрэнь хюрөөгэй хуурай хибэдэhэ дэбдинхэй. Наг шэбхэнь аяар апрель соо малтагдажа, сабшалан дээрэ гаргагдаhан бэлэй. Наг шэбхэеэ хабартаа гаргажархиhан байхада, намарай шахардуу үедэ али зэргын хүнгэн байлтай гээшэб.

Саашаданъ Цыргэ Буянтуевич тул абалга, хурьга түлжүүлхэ тушаагаа, ямар гуримаар харууhалдаг, эдеэлүүлдэг тухайгаа тодорхойгоор хөөрэжэ үгэнэ. Байрынь нэгэ таhаг соо түрэхэ болоhон хонид харууhалагдадаг. Удаадахи таhаг соонь хурьгалhан нарай хонид тус тустань тусхай хаамагууд соо 5—6 хоногой туршада баригдадаг. Тэрэнэй удаа хурьгатай хонид гурбадахи таhагта оруулагдажа, бүлэг бүлэгүүдээрээ байлгагдана.

Хурьгалха хонидой харууhан тушаа hайнаар анхарха хэрэгтэй байhан тушаа ахалагша хонишон онсо тогтобо. Түрэхэ хонидто opooho таряанай зүйл монсогороорнь үгөбэл hайн юм гэнэ. Нёдондо таряан муугаар ургажа, opooho талханай зүйл ганса нарай хурьгатай хонидтол үгэдэг hэмди.

Асуудалнууд дээрэ дээрэhээ hурагдана. Зарим нэгэн хонидоо хабар түрүүлдэг болоо hаа ямар бэ, иимэ томо бригада эмхидхэхэдэ таарамжатай гү, ямар зэргын түлөөhэ абанаб гэхэ мэтын асуудалнууд нүхэдыень hонирхуулна. Тэдэндэнь тодо hонор, тоб гэмэ харюунууд үгтэнэ.

Тэрэнэй удаа тэдэнтэй зэргэлээд шахуу байhан нүхэр Б. Ц. Жигмитдоржиевай бригадада хонишод хүрэhэн байна. Тэндэшье баhал саб гэмэ байдалтай, үбэлжэлгэдөө дууhан бэлэдхэлтэй. Үбэлэй тэн бологор хонидоо хотон соо барижа харууhалдаг заншалтай.

Удаань совхозой клубта сугларжа, нүхэр ёhоной ехэ хөөрэлдөөн баhал үргэлжэлбэ. Совхозой главна зоотехнигэй уялгые дүүргэгшэ нүхэр Маханчеева хонин hүрэгөө үсхэбэрилхэ талаар ажахы дотор юун хэгдэжэ байhан тухай айлшадтаа хөөрэжэ үгэбэ.

Совхоз хадаа хони үсхэбэрилдэг гол мэргэжэлтэй ажахы. Мүнөө 45 мянга гаран хонитой. Хониной ноhо худалдажа, тус совхоз 367,4 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулаад байна. Торгон шэнги нарин ноhо ехээр үгэдэг, мяхалиг өөрын үүлтэрэй хони бии болгохо талаар племенной горитой хүдэлмэри эндэхи мэргэжэлтэд бэелүүлжэ байдаг. Энээн тухай нүхэр Маханчеева хөөрэжэ, управлениин ажахынуудай түрүү хонишодые hонирхуулба.

Гадна ажахын эрхим хонишодой туйлаhан үрэ дүнтэй танилсуулба. hайн үрэ дүн туйладаг хонишод эндэ жэлhээ жэлдэ олон боложо байна. Жэшээнь, 100 эхэ хонин бүриhөө Г. Гарифулина 100,2 хурьга, Ш. Намжилов — 98, Д. Цыбикова—96, С. Шойжитова—95 хурьга абаhан юм. Нэмэлтэ түлбэри болгон энэ совхоз hайн амжалта туйлаhан хонишодтоо 190 хурьга барюулаад байна.

Иимэ гуримтайгаар саашадаа семинар байн байн гээд үнгэргэжэ байбал, ашa туhаар үлүүсэ hайн байха юм хаш гэжэ ойлгоод, түрүү хонишод нютаг нютагаа буеалба.

Д. УРБАЗАЕВ.

Хориин аймаг.

Хонишонойдо болоhон семинар тухай

Хуряалгын баатарнуудта магтаал

ЗАЯА ЕХЭТЭЙ «ЗАЯАШАНАР»

ОЧЕРК

Алексей Ефимович Коноваловай туһалагша нүхэр Шарапов Лубсан-Дагба дуугаа шангадхаба. Арбан удэрэй турша соо найман комбайнай абяан лужэгэнэжэ, «2092 гектар таряан сабшагдан унаба» гэһэн һураг Хэжэнгээр дүүрэн сууряатана. Совхозой главна инженер нүхэр Дарма-Ринчин Цыренжаповаймнайшье хажуугаар «ура» гэхэһээ нааша урагшаа уряалһан нүхэдүүд бии болоолсоной. Юрэнхы дээрээ хүүеэн шууяанай хүсэн дундаа нэрьежэ байтар, ажалшан зоной хаба соогоо хүхилдэжэ ябатарнь, хара үүлэн гэнтэ огторгойгоор унжалдан, буулал залин улагашаад үһан бороо адхаржа мэдээ бэлэй...

Вүмбэлзүүр шабар... таляан сөөрэмүүд... мотоорой абяан замханхай. Хүхюу энеэдэн болижо, боро гэмэрээн гэрэй эзэн болобо. Дүрбэдэхи... табадахи... зургаадахи үдэрөө боробмнай үргэлжэлһөөр.

Директор, парткомой секретарь, нүхэр Цыренжапов Дарма-Ринчин, мүн хэдэн механизаторнууд тарянай тоог соогуур обоорноод. Арай гэжэ дээгүүрнь хушаад байһан обоотой тарянай доогуурнь үһан урдахаяа һанана. Тэрэниие бушуу хамгаалхатайнь хамта, сушилкануудые, хүшалтатай тоог нэмэжэ бариха ажалнууд гарана... Нойтон орооһо сушилка руу зөөлгэхэ, хатаалгахашье ажал тохёолдоно.

— Машинын ябажа үгөөгүй газартань: морёор, сараар, ябагааршье һаань, тарягаа зөөел! Байгаалиин зэрлиг аашын урда миин тараа үргөөд бү байел!—гээд Дарма-Ринчин уряална.

Тэгэн дундуураа дугагад гэһэн бүргэд зүрюу хамартай, үлүү газар хашхардаггүй, үсэд дуугай зантай инженер нүхэрөө Хэжэнгын совхозой механизаторнууд, үбгэн залуугүй хүндэлдэг юм. Аяар хорин жэлэй саана нүхэр Дарма-Ринчинэй Чисаанын МТС түрүүшынхиеэ ерэһэниие, арбан зургаатай хүбүүхэнэй улаан гараараа хүйтэн шурэб мушхажа һууһаниие мартаагүй хүнүүд мүнөө тэдэнэрэй дунда бии. 1947 ондо Сэлэнгын аймагта механигай курса дүүргэжэ ерээд байхадань хамтадаа ажаллаһан нүхэдынь, мүнөө тэрээнтэй баһал сугтаа ажаллажа ябанад. Ушөө 1958 ондо гүйсэд бэеэ хүсэнхэй худэр улаан хүбүүнэй хүдөө ажахын техникум дүүргээд, МТС-эй главна инженер болоҗо ерэһэниие Алексей Ефимович Коновалов тодохоноор толгойдоо шэбшэнэ.

Бүри үни хада тракторнуудай заһабариин шанар шалгаха комиссида Цыренжаповай байһаниие, тэрэнэй тушаажа абаһан тракторнуудай жэл соогоо мянганшье гектар газар элдүүрилхээр бэлэн байдагыень һанаад, омогорходогшье хүнүүд эндэ бии. Имэ нэгэ бүлэ болоһон коллектив, Хэжэнгын совхозой механизаторнууд, аадар бороо соо тогтонгүй ажаллажа, нойтон тарягаа үжөөн гутаангүй, газар дайдаар үбһэ һолоМоёо тараан хаянгүй хам-сам хамажа абахые оролдоноод.

...Анхан яажа бороо ороо һэм, эгээл тиимэ гэнэтэйгээр гэнтэ шарган наран огторгойһоо гэрэл туяагаа сасаба. Поли дээгүүр нороһон талха тарянь түргэн хатаалсахые хүсэһэн юумэдэл, буурал Шалсаана дээгүүр һэбшээ һалхин үлеэнэ. Түйсэтэй шара тоһон үдэртөө хайладаг болобо. «Элдин жэл ерэхэнь» гээд эжы, баабайнарнай урданай юрөөл уудалнад. Дулаан оронһоо ниидэжэ ерэһэн шубууд һөөргөө яаранагүй. «Ута намар болохонь» гээд хүн зон хөөрэлдэнэ. Шэрэм булад «Моридуудай» гал зүрхэнүүдые гартаа бариад, симфони татаһан мянган мотоорой хүгжэмые Дарма-Ринчин удаан зэдэлүүлнэ. «1750 гектар харяанай 1600 гектарынь хадагдаа» гэһэн мэдээсэл ороно.

— Үнөөхи июль һара соо бороодо сохюулһан хадаатай таряанһаамнай, 28700-аад центнер һайн шанартай тарян абтаа!—гээд Алексей Ефимович Коновалов главна инженер Цыренжаповтаа омогорхон мэдээсэнэ.

— Эрхим тээшэ!—гэжэ байгаад бригадир Алешын гар Дарма-Ринчин бажууна.

Ринчиндоржиев Репунов хоёр бии болоҗо, бархигар холонхой гарнуудаа Дарма-Ринчин тээшэ һарбайнад.

— Гектар бүхэнэй 265 центнер ногоон набшата тэжээл абаад,—гээд Ринчиндоржиев дуу гараба.

—6660 тонно кукурузын силос хээбди!—гэжэ байгаад Репунов нүхэрэйнгөө үгэ таһа дүүрэнэ.

Бахлайта, Ганта, Толгой болоод Худанай эрье, Мүнгэдэй тала ташалангуудаар хөөрүү хүнэй «хада бии болошоод хонобо» гэхээр томонууд силосэй сомоонууд 12 асари ехэнүүд уурхайһаа үндын бодоо. Хэжэнгын совхозой 45 мянган хониные адуулжа ябаһан хонишод, 6 мянган эбэртэ малайнь эзэд Цыренжапов Дарма-Ринчиниие харахадаа, холоһоо дохин мэндэшэлнэд.

«9 мянган гектар шэниисын таряан сүм хадагдаа!» гэһэн һур ехэтэй шэнэ һонин хэжэнгынхидэй шэхэ баярлуулба.

— О-о, главна инженер Дарма-Ринчин таниие харанхы үглөөнһөө хойшно бэдэржэ ябаналби! Зай, һайн байна гүт? Амжалтанууд?... Хэрэгнай хэр тээшэб?!—гэжэ байгаад журналистын заншалта гуримаар дээрэ дээрэһээнь дажатанаса дуу гараха зуураа, улаан дахатай блокнот гаргажархинхай корреспондент Дарма-Ринчинэй хажууда бии болобо.

— Зай, түргэхэнөөр нэгэ интервью...

— Үгы, үгы, абгамнигүй... Сүлөөмнигүй!

— Юу, энэ ехэ амжалта түйлаһан аад, тэрэнээ зондо хөөрэжэ үгэхэ сүлөөмнигүй гэжэ гү?—корреспондент халта амаяа нээһэн шэгтээ инженерэй нюур гайхангаар шэрээд абаба.

— Та тэрэ партком.

— Ошооб, уулзааб! Тантай хөөрэлдэхэ гэнэ! Таниие түрүү хүн...

— Юун би түрүү байха һэнбиб! Юрэдөө, тэрэ ноёдтоол ошогты!—гээд нүхэр Цыренжапов холоһоо ерэһэн корреспондентые дутэ хүргэхөөр бэшэ байба.

Тэд ерэн сасуу энээгүүр, тэрээгүүр харайжа, үүдэн бүхэниинь шагаажа урдиһэн корреспондент:

— Та директорэй орондо үлөө ха юмта! Би танай ажалда һаалта хэхэгүйб! Ажалаал хэхэ тээшээ ябагты, би танай арада абяагүйхэн һуугаад ябахаб,—гэжэ хэлэхэ зуураа, «газик» машина соонь ороод һуушаба.

— Механизаторнууд гээшэмнай—шиидхэхы хүсэн ха юм даа! Одоол заяа ехэтэй заяашануудай гээшэ бшуу!—гээд инженерэй мэргэжэлдэ дүтэхэнүүр үгээ тойрөлдуулан корреспондент дуу гараба.

— Заяаша гээшэтнай юун гээшэб?

— Манай анда-баабайнар гэр соогоо баян элдин, холо газаа хүби заяатай ябахадаа, адууһа малайнгаа атар тарган ондо орхоодонь: «Заяашамнай заяагаа» гээд хэлэдэг юм һэн ха. Мүнөө болоод байхада, таанад механизаторнууд ёһотойл заяа ехэтэй заяашануудай гээшэт! Сэхыень хэлэхэдэ, эгээл энэ танай мастерской соо нэн түрүүшын үргэса ургуулагдана бшуу,—гэжэ байгаад корреспондент дуугай инженертэ һанаһанаа хөөрэбэ.

Үнэн дээрээ нэгэ трактористһаа хэдэн зуун хүнэй хүби заяан дулдыдана бшуу. Тэрэ трактористын һайнаар ажаллаа һаа, хамаг амбаарнуудай тарягаар халиха, хашаа соохи үхэр малнуудай үбһэ тэжээл эрижэ мөөрэлдэхэгүй ха юм. Хэдышье полиёо үтэгжүүл—хамаагүй, хэдышье һайн жэл болог өөрэгүй, газараа муусa хахалжа, миин шулгалжархёод, тэрээн дээрээ үргаа болоһон ороо һо тарягаа дутуу ядуу хуряажа абабал, арад зоноо аМа хооһон орхихо болоно бшуу...

Мүнөө хахад үдэр шахуу главна инженерэй арада һуугаад ябаһан корреспондентын урданай механизаторнууд тухай шэбшээд үзэхэдэнь: «Хайшань намайе эльгэнэб» гээд тэдэнэр гэртээ һуудаг байгаа. Оедолшон болоод гү, али хилээмэ баридаг хүн гү, үшөө хүхижэ ерэхэеэ ... оедог гү, али комбайнер һу ... гүй, хараһан тээшээ, хүнэй ... һэн тээшэ тэдэнэр ошодог ... ха юм. Теэд үнэн дээрээ ... шье сэхэлдэг хүн тэрэ ажалаа ... нажа, гүйсэд мэргэжэлтэй ... ёһотой бшуу.

Мүнөө совхозой фермэнүүд, ... нууд дээгүүр главна инженер... хамтадаа ябаһан корреспондент... харахада, ажал гээшэнь яһала ... наар хүбаагдаһанхай, хэндэ ямар ... гэжэлэй хэрэгтэй байһаниинь ...

3-дахи фермын тэндэхи телеграф... на столбоһоо үлгэһэн громкоговоритель пиршаганажа захалба. Мүн ... радио шагнахаяа һанаһан юумэд... фермын нэгэ байшангай үүдэндэ Дарма-Ринчин «газигаа» байлгана. Энэ... хэн зуура манай Буряадай АССР... энэ жэлдэ гүрэндэ орооһо тарян... шааха үлгаая болзорһоонь ... үлүүлэн дүүргэһэн тухай КПСС-... ЦК-да мэдээсэл үгэһэн бэшэг... радиогоор дамжуулжа захалба. ... шиныгаа үүдэ нээгээд буухаһан инженер Цыренжапов ... бэеэ кабинаһаа бултайлгаад: ... байр ехэтэ мэдээсэл соо заахан... бол, минии ажалай хүби бии» гэ... омогорхолтой нюдөөр энеэбхилээ... хэр тээшээ хараад абаба.

Д. БАТОЖАБАЙ.

Хоринин аймаг.

Улаан-Үдын шэлэй механизированнэ заводой монтажнигуудай бригада Октябриин хүндэлэлэй мүрысөөндэ шалгарна. Михаил Слабуха гэгшын хүтэлбэрилдэг бригада үдэр бүриингөө даабариие хододоо үлүүлэн дүүргэдэг. Зураг дээрэ: монтажнигуудай бригадын бригадир Михаил Слабуха заводой машинно-ванна цех соо.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Ажалай эмхидхэл—эгээл шухала

(КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой IV пленумһээ)

Промышленна предприятиин, барилгын хүдэлмэриин амжалта ажалай эмхидхэлһээ дулдыдана. Бүхы юумэ—ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, продукциинь өөрын үнэ сэнгые хямдаруулхын, гүүхэй эд болон материал алмахын түлөө тэмсэл—имагтал ажалай эмхидхэл һайжаруулгаһаа эхилдэг. Ушар иимэһээ үйлэдбэриие нарижуулан һайжаруулга, ажалай нормо тогтоолго партийна организацинуудай гол анхарал хандуулна. Тиимэһээ энэ асуудал партиин Улаан-Үдын горкомой өөлжээтэ IV пленумэй зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаа.

Партиин горком ажалай эмхидхэл һайжаруулхын, нормо тогтоолгые гуримшуулхын тула городой промышленна предприяти, барилга дээрэ тусхай харалга эмхидхэһэн байгаа. Энэ харалгын дүнгүүд горкомой секретарь нүхэр **Чукаевай** элидхэл доторо элирүүлэгдээ.

Республикымнай индустри хүгжэжэ, промышленна продукци ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг болоҗо байнхай. Ажалай эмхидхэл һайжаруулха асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулжа байбал, үйлэдбэридэ амжалта түйлагдадаг. Новочеркасска тепловоз бүтээгшэдэй жэшээгээр үйлэдбэриие шэнэ гуримаар түсэблэһэн, мүн продукциин шанар һайжаруулха, хүдэлмэриин сагые зүбөөр хэрэглэхэ тэмсэл ябуулагдаа. Эгээл түрүүлэн «Электромашина» заводойхид үйлэдбэреэ шэнэ гуримаар түсэблэжэ эхилһэн. Мүн энэ шэнэ гурим «Теплоприбор» заводто, нарин сэмбын фабрикада, ЛВРЗ-гэй зарим цехүүдтэ, оёдолой фабрикада хэрэглэгдээ. Үйлэдбэреэ зүбөөр түсэблэхэ асуудалда анхаралтайгаар хандаһан, энэ асуудалаар партийна организацинуудай саг үргэлжэ һонирхожо байһан предприятинуудта һайн үрэ дүн түйлагдаа гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Харин ажалай эмхидхэлэй талаар бии байһан горитой дутагдал харалгын үедэ элирүүлэгдэһэн юм. Хүдэлмэриин саг олонхи ушарта зүбөөр хэрэглэгдэнэгүй. Хахад жэлэй туршада городой хүдэлмэришэн бүхэн ажалай бүхэли үдэр миин байгаа гэжэ шалгалта тодоруулба. Энэ талаар ехэ дутагдал барилгын организацинуудта үзэгдэнэ. Элдэб олон шалтагаанһаа барилгашадай ажалай сагай 30, тэрээнһээ дээшэшье процент миин гээгдэнэ.

Хүдэлмэриин сагай үедэ миин байха ябадал үсадхаа һаа, ажалай бүтээсые 12—15 процентээр дээшэлүүлхэ арга олдохо байна. Энэ асуудалда ехэ анхарал хандуулан, партиин горком Красноярскиин түрүү заводой дүй дүршэл халан абалсаха хүдэлмэри эмхидхэһэн байгаа. Горкомой уряалаар түс заводой главна экономист нүхэр Чернянский манай ондэ ерэжэ, коллективэйнгээ дүй дүршэл тухай хөөрэһэн, промышленна предприятинуудай хүдэлмэритэй танилсаһан, ажаглалта хэһэн юм. Харин нарин сэмбын фабрикынхидһаа ондоо предприяти энэ асуудалда ёһотой анхарал хандуулаагүй байһаар.

Ажалай эмхидхэлһээ продукциин шанар нилээд ехээр дулдыдадаг. Продукциин шанар һайжаруулха тэмсэл «Теплоприбор» заводто һайнаар ябуулагдана. Харин городой олон предприяти голодоһо гаргаһанһаа ехэ гарзада ороно. Түрүүшын хахад жэлэй туршада 321 мянган түхэригэй гарза хэгдээ. Валенка дарадаг фабрика, локомотив-вагон заһабарилгын завод, нооһо угаадаг фабрика, барилгын организацинуудта ехэ голодоһон гаргагдаһаар. Шалтагааниинь юуб гэхэдэ, партийна организацинууд ниитын бусад организацинуудтай хамта шанарай түлөө тэмсэл ёһотойгоор эмхидхэнэгүй, заводой, хүдэлмэришэнэй бүтээһэн продукциин эрхим шанартай байхын түлөө, тэрээгээрээ омогорхохоор хүдэлмэришэдые хүмүүжүүлнэгүй.

Ажалай эмхидхэл нарижуулан һайжаруулха асуудалда промышленна предприятиин, барилгын партийна организаци бүхэнэй саг үргэлжын анхарал хандуулжа байбал, амжалта түйлагдана гэжэ дүй дүршэл харуулна.

— ЛВРЗ-гэй коллективэй хүдэлмэриин ехэ алдуунь юуб гэхэдэ, локомотив заһабарилха ажал жэгдэ һайнаар эмхидхэгдэнэгүй, тэрэнэй шанар муу,—гэжэ түс заводой парткомой секретариин орлогшо нүхэр **Коростылев** тэмдэглээ. Энэ асуудалда партийна организаци анхаралаа хандуулха гэжэ оролдоно. Түсэблэлгын шэнэ гурим заводой 11 цехтэ нэбтэрүүлэгдээ. Шанар һайжаруулха талаар тэмсэлэй хэгдээшье һаа, хэрэгтэй үрэ дүн хүрүүлагдаагүй байһаар.

Барилгые түргэнөөр, хямд... һайн шанартайгаар бүтээхэ ... барилгашадай ёһо гурим болохо ... той. Барилгын Буряадай управлениин 7-дохи СМУ-гай начальник нүхэр **Матвеев** өөрынгөө үгые энэ ... гурим баримталха уряалаар эхил... һайнаар, хямдаар, түргэнөөр бари... га эрхилхын тула ажалай эмхид... һайжаруулха гэжэ оролдоно... Комплексно бригаданууд эмхидх... лээд, ажалгүй миин байха, бари... материал үлүү ехээр гаргашал... ушар үсадхагдажа байна. Мүн ... рилга дээрэ ажалай эмхидхэл һай... жаруулха тухай нүхэр **Полтов... кий** (3-дахи СМУ-гай бригадир) ... тон хэлээ.

Ажалай эмхидхэл һайжаруулха, нормо тоггоолгые гуримшуулха ... лаар предприятинуудай олоһон ... дүршэл, мүн энэ хүдэлмэриин ... тагдал тухай нүхэд **Горькова** (сэм... бын фабрикын ажалай ба салин хү... һөнэй таһагай начальник), **Нем...** («Теплоприбор» заводой парторга... зациин секретарь), **Алексеев** (су... заһабарилгын заводой мастер), **Ск... ранский** (мяха-консервын комби... лай главна экономист) болон бу... үгэ хэлэһэн нүхэд хөөрэжэ үгөө.

Партиин обкомой секретарь нүхэр **Продайвода** пленум дээрэ үгэ хэлэ... Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар ... тоол баталан абтаа.

„БУРЯАД ҮНЭНДЭ" БЭШЭГДЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

ДҮЙ ДҮРШЭЛТЭЙНЬ ТАНИЛСАБА

Байгша оной октябриин 11-дэ «Буряад үнэн» газетэдэ Сэлэнгын совхозой суута һаалишан Н. Л. Тадвашкинагай ажал хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай «Баян дүршэл—баатар ажалай охин» гэһэн статья толилогдоо һэн. Тэрэниие совхозой главна зоотехник И. И. Соколов бэшэһэн байгаа.

Н. Л. Тадвашкина гансал Сэлэнгын совхоздо бэшэ, харин бүхы Хяагтын үйлэдбэриин управлениин һаалишадай дунда эрхимлэжэ ябана. Управлениин малшад тэрэниие «манай ёһотойл замай залуушан» гэжэ нэрлэдэг болонхой. Тиимэ байха ёһотойшье ха юм даа. Тэрэ энэ жэлдэ һү һааха түсэбөө бүри июлиин 12-то дүүргэһэн байгаа. Үнгэрһэн юһэн һарада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2225 литр һү һаанхай.

Эрхим һаалишанай дүй дүршэлөөр управлениин бүхы малшад ехэтэ һонирхоно. Олохон колхоз, совхозуудай һаалишад, мал адуулагшадай суглаанууд дээрэ нүхэр И. И. Соколовой статья зүбшэн хэлсэгдэбэ. Һаалишад нүхэр Тадвашкинагай ажал хүдэлмэриин дүй дүршэлые үнэн зүрхэнһөө һайшаана, өөһэдынгөө хүдэлмэриин дутагдалнуудые элирүүлжэ, тэдэнээ үсадхаха хэмжээнүүдые хараална.

«Дружба» колхозой Улаан Гангын фермэдэ отделениин зоотехник А. Ш. Секретарев ерэжэ, эндэхи һаалишадые нүхэр Тадвашкинагай ажалай дүй дүршэлтэй тодорхойгоор танилсуулба. Удаань һаалишад өөһэдынгөө һанамжануудые хэлэһэн байна. 22 жэлдэ мал ажалда хүдэлмэрилһэн, мүнөө һаалишанаар ажалладаг Лукерья Васильевна Воробьева бултанһаа түрүүлэн үгэ хэлэхэ зуураа, иигэжэ тэмдэглэбэ:

— Надежда Тадвашкина һайнаар ажаллана. Бидэнэр тэрэнһээ жэшээ абаха зэргэтэйбди. Хэрбээ бултадаа тиигэжэ ажаллаа һаамнай, сагаан эдеэмнай һабаяа дүүрэжэ, Эхэ орондоо үшөө ехээр һү тушаадаг болохолди. Тэрэнэй ажалай дүршэлтэй танилсаад байхадаа, «муу үнеэн байдаггүй юм, муугаар ажалладаг һаалишад бии» гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Түрүүшынхеэ туйлалха гүнжадые тиигэжэл эдеэлүүлхэ, һааха зэргэтэйбди. Тиигээ һаа, һүн ехээр абтаха. Мүн үнеэдээ саг болзоргонь үрэжүүлхэ хэрэгтэй гэжэ зүб бэшэгдэнэ.

Үгэ хэлэһэн һаалишад колхозой правлениин хүдэлмэриие шүүмжэлбэ. Правлениинхид һү һаали дээшэлүүлхэ асуудалда анхаралаа багаар хандуулдаг байна. Мүнөө хүйтэржэ, саһанай оробошье, үнеэд дулаан байрадаа оруулагданагүй. Тэжээл буйлуулха хүдэлмэришье эмхидхэгдэнэгүй. Малай үбэлэй байрануудта үбһэншье зөөгдөөгүй байһаар. Һү һаалинь үдэр бүри доошолжол байна.

А. СУРМАЧ.

РЕДАКЦИҺАА: газетымнай октябриин 11-нэй номерто Сэлэнгын совхозой һаалишан Надежда Лазаревна Тадвашкинагай ажал хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай бэшэгдэһэн байгаа. Хяагтын үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозуудай һаалишад тэрэнэй дүршэлөөр ехэтэ һонирхожо, тэрэнтэй танилсажа эхилбэ. Республикын бусадшье һаалишад нүхэр Тадвашкинагай дүршэлтэй танилсаад, тэрэниие өөһэдынгөө ажалда хэрэглээ һаа, һайн дүнгүүдые түйлажашье болохо, түйлахашье зэргэтэй. Үйлэдбэриин управлениинуудэй, колхоз болон совхозуудай партийна комитедүүд энэ статьягай удхые бүхы һаалишадта һайнаар ойлгуулжа, тэдэнэй һанаа бодолые анхаралдаа абажа, ажалдань дайралдадаг дутуу дунданууудые үсадхаха талаар таараха хэмжээнүүдые абаха бэзэ гэжэ найдагдана. Нүхэр Тадвашкина имагтал оролдосотой бэрхэ, шударгы ажалайнгаа ашаар иимэ һайн илалта түйлаа ха юм.

ШЭНЭ БАРИЛГА

ХИЛЭЭМЭНЭЙ ҮШӨӨ НЭГЭ ЗАВОД

Сэмбын фабрикаһаа урагшалаад ой тээшэ ошоходо, үндэр бүдүүн хоолойтой олон дабхар ягаабтар байшан тобойхо. Энэмнай хилээмэнэй шэнэ заводой гэр гээшэ.

Мүнөөдөө заводой цехүүд соогуур шэмэгүйшье һаа, эндэ хүнүүдэй хүдэлхэ, машинануудай түерхэ абяан удахагүй дуулдаха. Пээшэнтынь түлигдөө.

Заводой директор Павел Михайлович Антоновтой байшангай гурбадахи дабхарта гарагдаба. Тэндэһээ ажалынь эхилжэ хэгдэнэ. Асфальталагдаһан шалатай ехэ зал. Тэрээн соо элдэб олон машина тодхоотой. Хүсэтэ лифтнүүд, подъемнигууд тулаһтай талха гурбадахи дабхарта үргэжэ гаргаха юм. Цех соо оруулагдаһан тулам агрегадта абаашагдахадаа үргэгдэн зөөгдэхэгүй, машинаар зөөгдэхэ. Тэндэһээ талхан соот сортоороо хубаагдан, шнегээр бункернуудта адхагдаха юм. Талха һаршагнад тэрэнэй тооһондо дурагүйдэдэг. Заводой тооһо һорохо пылесос, вентиляци олоор хэгдэжэ, тэрэ тооһо сэбэрлэнэ. Туламай тооһо гүбихэ машина тусхай таһалга соо хүдэлхэ байна.

Талхан хэдэ хэдэн процессүүдые үнгэрөөд, бункераар хоёрдохи дабхарта буулгагдажа, эһээбэри худхадаг отделенидэ оруулагдана. Хэды шэнээн дрожжо, дабһа хэгдэхэ, хэды шэнээн үһаар юулагдахаб? Тэрэнэй ехэ багые үзэхэдөө амталха хэрэггүй. Энэ асуудалые дабһа хайлуулдаг, хэм хэмжүүрынь олодог машинанууд шиидхэнэ.

Эһээбэри худхадаг агрегат томо гаганын тэбшэдэл адлирхуу юм. Тэрээн соонь эһээбэри таһалгаряагүй бэлдэгдэн байха. Оньһо дарахатай зэргэ рычагууд хүдэлжэ, нэгэ соргоор үһан, нүгөө соргоор дрожжо, гурбадахи сорговор хайлуулһан дабһан гоожохо. Хэды шэнээн үһан, дрожжо, дабһан хэрэгтэйб, тэды шэнээн гоожоод, сорогонь хаагдашаха байна. Эһээбэри тэндэ удаан хэбтэнгүй, хэрэгтэй сагайнгаа болохолоор худхагдадаг. Эһээбэри һайса худхагдажа, монсогойроһон талханайнь ниилэтэр үйрүүлэгдэн худхагдаха байна. Тиигэжэ эһээбэри хүсэд бэлэн болоно. Удаань поршениинь машинынгаа хоёрдохи отделенидэ түлхижэ оруулна. Тэндэһээ бэлэн эһээбэринь бүтүү хоолойгоор удаадахи дабхарай хилээмэ баридаг цех руу унагаагдадаг байха юм. Тэрэ цех баһал хүсэд оньһожоруулагданхай. Бэлэн болоһон хилээмэн транспортёроор хилээмэ хүргэдэг отделенидэ оруулагдана. Саашаа магазинда абаашагдашаха.

— Һайн лэ машина даа,—гэжэ Павел Михайлович хэлэнэ.—Урдань хилээмэнэй заводто хүүшан машинын хүдэлжэ байхада хүдэлмэришэдынь үһаяа, хайлуулһан дабһаяа хүнэгөөр зөөдэг байһан. Тиимэһээ машина бүхэнэй дэргэдэ нэжээд хүн байдаг байгаа. Манай заводто 15 тиимэ машина хэрэгтэй байха һэн. Тиимэһээ 15 хүдэлмэришэд хэрэгтэй болохо байгаа. Мүнөө эдэ машинануудай таһалгаряагүй хүдэлхэдэ оройдоо хоёрхон хүн хүдэлхэ болоно. Сайка, сдобо гэхэ мэтын жэжэ зүйлнүүдые гаргадаг отделдэнь гараар хэдэг хүдэлмэри һай... наар һолигдоһон байха юм.

Шэнэ завод суудха соо 85 то... хилээмэ гаргаха хүсэтэй. Энэ хаа... мүнөө хүдэлжэ байһан хуушан ... заводой гаргадаг хилээмэнэй ... ехэ хилээмэ бариха байна.

Эндэ хүдэлөөшэнэй ажал һурааһан хүнгэн болохо. Заводой байшан ... тор столовотой. Хүдэлмэришэд ... дэз орожо хөөллохо аргатай боло... Улаан булангдаашье амархалан... тай. Хүдэлмэриингөө һуулээ ... сүршэдэг душда бэеэ угаагаад, ... бэр хубсаһаа үмдөөд гэртээ хари...

Заводой цехүүдтэ даб дээрэ ... дэлмэришэд үшөө үгы. Гээшье ... директор Павел Михайлович, гла... механик Александр Иванович Г... ляков гэгшэд тэндэһээ холотоно...

Шэнэ заводой үндэр хоолой... утаан бааяна. Хэзээшьегүй айлг... гада оруулагдаха дээрээ ерээ. ... шэнииинь халаагдана. Зөөлэхэн, ... шуухан үнэртэй хилээмэн сай... бүүлхэнүүд магазинай таг дээ... удахагүй табигдахань.

Т. ГРОМОВА.

СОВЕТ ОРОН ДОТОРНАЙ

ОКТЯБРИИН БААТАРНУУД ТУХАЙ ФИЛЬМ

Ажалшадай агууехэ вождь В. И. Ленинэй уряалаар революциин штаб—Смольные хамгаалхын тулада тэдэнэр Петроград ерээ һэн. Тэдэнэр Кайзерай сэрэгүүдтэй байлдаа хээ, Советскэ правительствые Петроградһаа Москва нөөхэдэнь үдэшөө. Кремль соо харуулда жагсаа, зүүнэй үзэл баримталдаг эсэрнүүдэй үймөө дарлагада хабаадалсаа, Каховско плацдармые хамгаалаа, Перекопой шэлые добтолоо.

Ригын киностудиин бүүлгаһан «Латын сэрэгшэд» гэжэ кинофильм эдэ бүгэдые харуулна. Республикын экрануудта бүри һаяхан харуулагдажа эхилһэн энэ фильм Янис Бренцисэй сценаряар байгуулагданхай. Түүхэтэ шухаг кинокадрнууд, гүрэнэй архивууд болон орөной музейнүүдтэ хадагалагдажа байдаг хомор документнууд фильм соо хэрэглэгдэһэн байха юм.

Латын арадай алдарта хүбүүдэй образнууд фильм соо харуулагдана. Я. Фабрициус, И. Нахимсон, Ю. Данишевский, И. Вацетис, К. Петерсон гэгшэдые хүн зон экранууд дээрэ харана.

«Латын сэрэгшэд» гэжэ фильм Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан хэдэн олон түүхэтэ-революционно фильмнүүдэй тоодо оролсоно.

(ТАСС).

ЕХЭ ОЛЗО

ОРЕНБУРГ. (ТАСС). Оренбургын областиин колхоз, совхозууд Эхэ орондоо нэгэ миллион 128 мянган пууд гэршүүхэ тушаагаа. Энэнь түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо нилээд үлүү, урда жэлнүүдтэ бэлэдхэгдэһэндэ орходоо хэдэн дахин ехэ юм.

Энэ ургамалые шадамар бэрхээр тарихада ажахыда угаа ехэ олзотой юм. Жэшээлхэдэ, Новосергиевскэ үйлэдбэриин управлениин «Дружба» гэжэ колхоз 195 гектарта (урда жэлэйхидэ орходоо гурба дахин шахуу ехэ) гэршүүхэ тариһан байгаа. Тэрэнэй гектар бүриһөө 200 шахуу түхэригэй сэбэр олзо оруулагдаһан байна.

СИБИРИИН ХУБСАҺАНУУДАЙ ВЫСТАВКЭ

ТЮМЕНЬ. (ТАСС). Сибириин ангай болон бусад арһаар оёгдоһон үрбүүлгэ хүбсаһануудай выставкэ Тюменьдэ һаяхан нээгдээ. Хониной болон ангай арһаар хүбсаһа оёдог нютагай фабрикын гаргаһан спортивна үрбүүлгэ хүүртигүүд, эхэнэрэй болон эрэшүүлэй үбэлэй гоё һайхан пальтонууд, үхибүүдэй зөөлэн, дулаахан дэгэлнүүд выставкэдэ табигдаа.

Свердловскын, Тюмениин, Магнитогорскын болон бусад городуудай худалдаа наймаанай организацинуудай түлөөлэгшэд түрүүшын үдэртэ выставкэдэ орожо гараа.

ШЭНЭ ПРОКАТНА СТАН

ДНЕПРОПЕТРОВСК. (ТАСС). Ленинэй нэрэмжэтэ «Криворожсталь» гэжэ заводто Советскэ Союз доторхи өгээн лэ бүтээсэ ехэтэй жэжэ сортын «250» гэжэ маркын прокатна стан ерэхэ жэлдэ ашаглалгада үгтэхэ. Энэ шухаг агрегадые бүтээхэ чертежые «Укргипромез» гэжэ гүрэнэй проектнэ институдай коллектив зохёожо дүүргэһэн байна.

ЛЕНИНГРАДАЙ КАБЕЛЬЩИГУУДАЙ ШЭНЭ БҮТЭЭЛ

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). «Севкабель» гэжэ заводой бүтээжэ гаргаһан кабеляар 330 мянган вольт напряженитэй электрын элшэ хүсэ дамжуулжа болохо юм. Предприятиин лаборатори соо туршалгын хэгдэхэдэ, энэ кабель эрхим һайн шанартай байһанаа харуулаа. Урда тээнь иимэ ехэ напряженитэй ток дамжуулдаг кабель манай орондо бүтээгдэдэггүй байһан юм.

Шэнэ продукциингаа түрүүшын булэгые ленинградайхид Плявиньска ГЭС-эй барилгашадта эльгээхэ юм.

МОСКВА ШАДАРАЙ ХАРТААБХАШАДАЙ ИЛАЛТА

МОСКВА. Мүнөө жэлдэ В. И. Кузнецовой звено 200 гектар талмайн гектар бүриһөө 201 центнер хартаабха малтажа абаа. Түбэй машина туршалгын станциин энэ гайхамшагта коллектив өөһэдынгөө үгэдэ хүрөө. Механизаторнууд центнер хартаабха ургуулжа абалгада оройдоол 40 шахуу минута саг гаргашалһан болоно, зүгөөр юрын эрхэ байдалда 5—6 час саг хэрэгтэй болодог.

В. И. Кузнецов түрүү технологи хэрэглэн, Москва шадарай полинуудта 257 оньһожоруулагдаһан звено хүтэлбэрилөө. Бүхы хартаабхын гурбанай нэгэ хүби дээрэ иимэ звенонууд тарилга хэһэн байха юм. Колхоз, совхозууд хартаабха малталгаяа хаһа саг соонь дүүргээ. Бэлэдхэлэй пунктнуудта 450 мянган тонно эрхим һайн хартаабха ороод байна. Колхоз, совхозууд уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргээ.

ПОЧТЫН ШЭНЭ МАРКА

МОСКВА. «Восход» гэжэ онгосо-одондо гурбан совет космонавтын һүүжа гайхамшагта ниидэлгэ хэһэндэ зорюулан шэнэ почтово маркые СССР-эй Холбооной министерство гаргаа. Одото огторгой өөдэ шууд түргэнөөр ниидэн гаража ябаһан замбуулинай онгосо, тэрээн дээрэ В. Комаровой, К. Феоктистовай, Б. Егоровой портредүүд зураатай.

Уран зураашан И. Левинэй зураһан шэнэ марка барлагдажа, худалдаанда гараа.

(ТАСС).

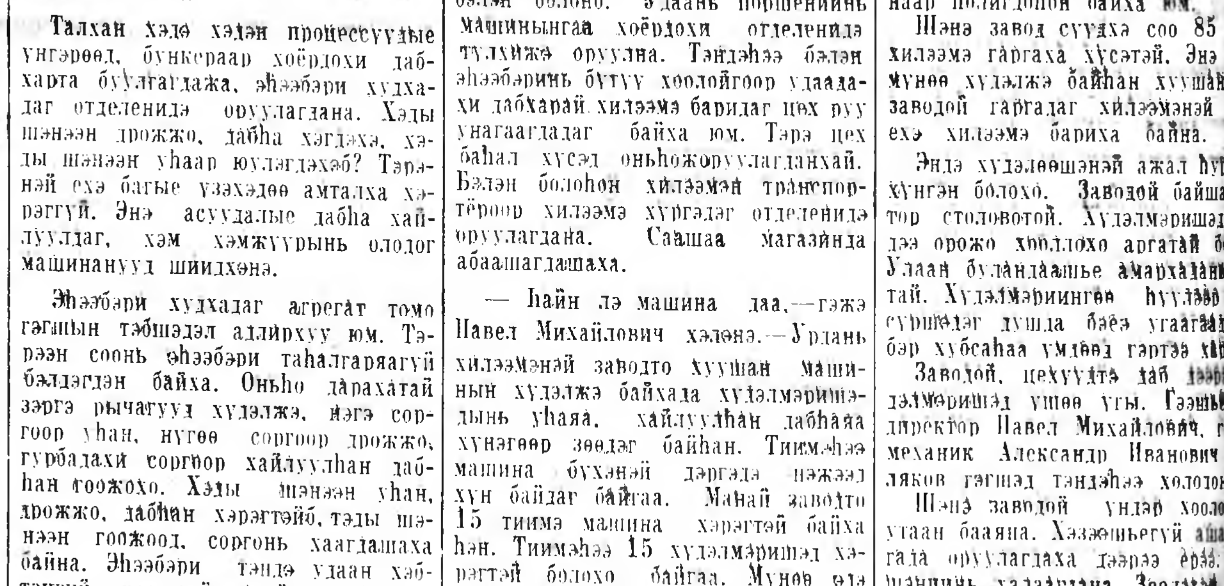

Ганса ниислэл хото Москвада Черемушки бии гэжэ һанаа гүт? Иимэ урган һалбаржа байһан Черемушки Южно-Сахалинскдашье байха. Русская гэжэ хадын хормойдо һаяхан хооһон дайда зэнхыжэ байдаг һэн, харин мүнөө харагты, Сахалин аралай түб хотын хэдэн мянган гэр бүлэнэр эдэ гоё гайхал гэрнүүдтэ зөөжэ оробо.

ТАСС-ай фото.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1964 оной октябриин 28.

МАНАЙДА ОРОҺОН БЭШЭГҮҮДЫЕ ҮЗЭХЭДЭ...

Республикымнай ажахы бүхэн һэрэа хуряалгаяа сум дүүргэбэ. Мүн нёдондонойхиһоо нилээд ехэ ...арай пяар хахалагдаа. Тиигэжэ колхоз, совхозуудай механизаторнууд техникэ болон бусад ...эр зөөсэгүүдээ үбэлэйнгөө байрада оруулба. Зариманиинь ерэхэ ...арайнгаа тарилгада бэлдэжэ, заһабарилгаяашье эхилээ.

Мүн адууһа малнай үбэлжөөндөө орожо түбхинэнхэй. Һаалишад, малшадай ажал хүдэлмэринишье нилээд ехэ болоо даа: үхэр малайнгаа эдеэ хоол бүйлүүлнэ, байра байдалаа дулаална, сэбэрлэнэ.

Хэдэн зуугаад хүдэлмэришэд, колхозникууд эрдэм ухаагаа, оюун бэлигээ дээшэлүүлхын тула партын саана һуубад. Үхибүүдшье һургуулидаа ябажа, хүхюу зугаатайнууд. Манай редакцида эдэ бүгэдые сонсхоһон бэшэгүүд үнгэрһэн арбаад үдэрнүүдтэ нилээд олон ороо. Тэдэнэй ехэнхинь толилогдоо.

Соёл гэгээрэлэй байшангуудай муугаар ажалладаг байһан тухай, жаяг журамаа алдаһан зарим хүнүүдые шүүмжэлһэн бэшэгүүд абтаа һэн. Тэдэнэй зариманиинь хэмжээ абхуулха талаар нютаг нютагайнь захиргаанай зургаануудта эльгээгдээ.

Манай штатнабэшэ корреспондентнүүд **Н. Тюрнев** (Улаан-Үдэ), **Ц. Цыренжапов** (Хори), **Н. Цынгуев** (Улаан-Үдэ) болон бусадһаа олон бэшэг абтаа.

ТАНАЙДА ПОЧТО САГ СООГОО АСАРАГДАНА ГҮ?

Кузовтаа сагаан зурлаатай машинанууд Улаан-Үдын почтамтһаа үглөө бүри хайша хайшаа харгы замда мордоно. Тэдэн дээрэ эгээл үнэтэй, эгээл яаралтай ашаанууд—газетэ, журналнууд, бэшэгүүд бии. Хүдөө нютагайхид эдэ бүхы юумэнүүдые хүндэтэй дээрэ хүлеэн абанад.

Гэбэшье энэ ашаан республикымнай зарим тосхонуудта саг болзор соогоо асарагданагүй. Ушар имэһээ олохон уншагшад аймаг соо, орон доторнай, гадаадын оронуудта юун боложо байһаниие тэрэ дороо мэдэхэ аргагүй болоно. Хэрбээ хэлхеэ холбооной отделенитэй томо томохон тосхонуудай, һууринуудай ажаһуугшад газетэ, журналнуудые, бэшэгүүдээ нэгэ хэмдэ, үдэр, саг алгасангүй абадаг байхада, харин холын бригада, гүүртэ, отаранууд дээрэ ажаһуудаг, ажалладаг хүн зон олонхи ушарта имэ арга боломжогүй байна.

Энээниие эли тодо болгохын тула нэгэ хэды баримта дурдая.

Нуур Тухэм гэжэ һуурин Хяагтын үйлэдбэриин управлениин «Эрдэм» колхозой түб юм. Эндэ магазин, клуб, сомоной совет, найман жэлэй һургуули, больница, хэлхеэ холбооной отделени бии. Тус һуурин Хяагтын харгыһаа долоон модоной газарта оршодог. Эндэхи почтово отделениин хүдэлмэрилэгшэд үдэр бүри 12 часай үеэр почтын машина хүлеэн абадаг. Колхозой нэгэдэхи отделениин почтальон Мария Будаева уданшьегүй суумхэ соогоо газетэ, журнал, бэшэгүүдые ябталжа хээд, харгы замдаа мордоно. Тэрэнэй участогынь—Нуур Тухэм гэжэ һуурин юм.

Теэд тус колхозой газар дээрэ ушөө Дэбэ, Ёнхор гэжэ хоёр нютаг бии. Тэдэнь колхозой түб һууриһаа 10—30-аад модоной зайда оршоно.

Хайшан гэжэ эндэ почто асарагдана гээшэб?

Сэхыень хэлэхэдэ бирагүй даа. Долгор Будаева Ёнхор нютагта арбан хоёрдохи жэлээ почтальоноор хүдэлжэ байгаа юм. Тушаалта ажалдаа ехэл оролдосотойгоор хандадаг. Гэбэ ябабашье саг болзортонь уншагшадаа газетэ, журналнуудаар хангажа шаданагүй. Ушар шалтагаанииинь юуб гэхэдэ, Нуур Тухэмһөө Ёнхор саг сооһь почто зөөхэ унаагүй дээрэһээ эндэ энэ тэрэ харгын машинаар асарагдана. Зарим үдэрнүүдтэ автомашинанууд тиишэ ошодоггүй. Тиимэһээ Ёнхор абаашагдаха почтонь хэлхеэ холбооной отделениин контородо хоёр-гурбан үдэр хэбтэдэг.

— Хэдэн жэлэй саада тээ манай эндэ почтын машина ерэдэг юм һэн, — гэжэ Д. Будаева хэлэнэ.—Тиихэдэ намдашье, эндэхи хүн зондошье зохид байдаг һэн. Теэд мүнөө почтын машина энээгүүр ябахаяа болиошоо юм. Энэнээ дахин Ёнхор нютагаар ябуулдаг болыт гэжэ дээдэ зургаануудта колхозой правлени хэдэ дахин хандаһан. Гэбэшье энэ асуудал мүнөө болотор шиидхэгдээгүй байһаар,—гэжэ тэрэ гомдоно.

Дэбэ нютагта почто абаашаха хэрэг бүришье ахир байдалтай. Харгын машинаар лэ гурбадахи гү, али дүрбэдэхи үдэртөө эндэ асарагдана. Культбазын эрхилэгшэ Галина Ажеева эндэ почто зөөхэ, уншагшадта тарааха даалгабаритай юм. Теэд энэ харюусалгата хүдэлмэриингөө түлөө тэрэ ямаршье түлөөһэ абанагүй. Ушар имэһээ Г. Ажеева почтальоной тушаалһаа арсана.

Энэ колхозой холын гүүртэ, отаранууд дээрэ ажалладаг, ажаһуудаг колхозникууд газетэ, журналнуудые долоо-найман хоног үнгэрһэн хойно абадаг. Заримдаа тэдэнь огто абаашагдангүй хосордог. Энэмнай гон таарамжагүй ябадал гээшэл даа.

Үшөө нэгэ иимэ жэшээ харуулая.

«Дружба» колхозой түб болохо Ехэ-Хүдэри гэжэ тосхонһоо арбан табан модоной хараада Полканово гэжэ бишыхан тосхон оршодог. Эндэ тус артелиин гэшүүд ажалладаг, ажаһуудаг. Хяагта—Тамир ошодог харгы Полкановоһаа оройдоол гурбан модо зай холуур үнгэрдэг юм. Гэбэшье эндэ почто нэгэ үдэрөөр үнжэн асарагдадаг. Ушарынь юуб гэхэ почтын машина энэ тосхондо ерэдэггүй байна. Хэрбээ Хяагта—Тамир гэһэн маршрудаар ябадаг автобус эндэ ородог байгаа һаа, почто үдэр бүри асарагдажа байха аргатай ха юм. АТК-гай начальник нүхэр Поздняков Полканово хүрэтэр автобус ябуулдаг болыт гэһэн эндэхи хүн зоной гуйлтые хангананагүй.

Ямаршье холын гүүртэ, отаранууд дээрэ ошоходомнай газетэ, журналнууд саг болзор соогоо ерэнэгүй гэжэ тэндэхид гомдоно.

— Почтальон болоошомнай манай эндэ огто ерэдэггүй. Ямаршье хүндэ, хаанаһаашье телеграмма, бэшэг ерэжэ болоно ха юм. Теэд тэрэнээ өөһэдөө ошожо асараагүй һаамнай тэндээл хэбтэжэ байха юм. Заримдаа үгышье болохо магад,—гэжэ Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой Хуурай Добын гүүртын ухаршан нүхэр Кривогорницын хөөрэнэ.

Мүн баһа имэшье удхатай хөөрэлдөөн болоо. Худэриин совхозой 3-дахи отделени—Дунгын Адагта хэлхеэ холбооной конторо бии юм. Конторын эрхилэгшэ нүхэр Х. Б. Бадмажапов:

— Отделениин хүтэлбэрилэгшэд почтальондо мори унаа үгөхэ гэжэ аяар хабар байхада һайрхаһан аад, мүнөөшье болотор тэрэнээ үгэнэгүй. Иимэ ушарһаа боложо эндэһээ 13—15 километр зайтай Шаазгай, Дунгы, Хабшаг гэжэ нютагуудта байрладаг отаранууд, гүүртэнүүд дээрэ газетэ, журналнууд хэдэн хоногоор хожомдожо абаашагдана,—гэжэ хэлэнэ.

—Арбаад, арба табан хоногой хугасаа соо газетэ, журналнуудые харадаггүйбди,—гэжэ Дунгын һаалиин фермын эрхилэгшэ нүхэр Гонсорунов гомдоно.

Хэблэл гээшэмнай айхабтар ехэ удха шанартай гээшэ ааб даа. Орон дотор боложо байһан һонин, гадаадын гүрэнүүдтэ юун боложо байһан тухай билэнэр хэблэл уншажа мэдэнэ ха юм бибди. Хэрбээ газетэ, журналнуудынай саг болзор соогоо бүхы уншагшадта абаашагдадаг байгаа һаань, тэрэнэй хүсэ нүлөөнь үшөөшье ехэ байха һэн. Теэд хүдөөгэй олохон уншагшад али бүхы хэблэлые саг болзор сооһь абадаггүйнь гэмшэлтэй. Нютагай партийна организаци, ажахын хүтэлбэрилэгшэд энэ шухала хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандана гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохотүй. Харгыда дүтэхэн оршодог һууринуудта почто саг үргэлжэ асарагдажа байхын тула хэлхеэ холбооной Буряадай управлениин почто зөөдэг машинын ябадаг зарим маршрудые хубилгабални таарамжатай байгаа гэжэ һанагдана.

К. БУЛДАЕВ, хэлхеэ холбооной Хяагтын конторын начальнигай орлогшо,
В. ДАЙНДАПОВ, «Союзпечать» агентствын инструктор,
Ц. БАВУШЕЕВ, манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): Хэжэнгын совхозой түрүү гахайшад Мария Хасанова, Полина Бельская, Любовь Лукьянова.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮД

ҺАЙН ДАА ТУҺАЛҺАНДАТНАЙ

Советскэ Союзай Коммунис парти, манай правительство хадаа ажалай эдэһаа унгэржэ гү, али бэеын ...урэй һулаһаа пенсидэ гараһан хүнүүдтэ ехэхэн анхарал хандуулна. Элдэб үбшэнтэниие ямаршье түһэлэгүйгөөр эмшэлхэһээ гадна, гэр ...ын ажаһуудал бүри һайн болгохын тула ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. Пенсионернүүд мүн амаралтын ... болон курортдо ошодог гээшэ. ... бүтэдын ашаар бидэнэр, пенсионернүүд, хододоо элүүр энхэ, жаргалтай, хүхюутэй байдагбди.

Һаяхан ажалшадай ажабайдалай ...ые хангаха республикын комбинадай хүдэлмэрилэгшэд нүхэр С. С. Колядин түрүүтэйгээр, элдэб ...сэл заһабаридха мастер А. П. Белов, жолоошон Н. Лепешкин гэгшэд манай Гусиноозерск хото ерэжэ, ...хоорто ехэхэн туһаламжа хүргөө. ...дүүдай хэрэглэдэг хэрэгсэлнүүдые тэдэнэр һайн шанартайгаар заһабарилжа үгэһэн байна.

Б. АМОКОВ, пенсионер.

—□◆□—

Манай газетэдэ толилогдоһоной һүүлээр

„Бээрхэжэ ябаһаар бэртэжэ болохо..."

Иимэ гаршагтай бэшэг манай газетын августын 1-нэй номерто толилогдоо һэн. Охин-Булагай совхозой Дунда Харланай отделениин ветфельдшер, Охин-Булагай сельсоведэй депутат Гарма-Цырен Будаев ходо ...й уудаг, тушаалта ажалдаа хайхэрэгээр хандадаг, малшад, ходоодые хараадаг, зэмэлдэг, депутатайнгаа үүргые хайша хэрэгээр ...үүлдэг гэжэ тэрэ бэшэг соо ...гдэһэн байгаа. Жэшээнь, июлиин 3-да хонишон Д-Н. Битухеев тэрэ хара муухайгаар зэмэлһэн, ...һан байха юм.

Охин-Булагай совхозой парткомой секретарь нүхэр Ф. Е. Ефимов ...жэ мэдээсэбэ:

«Будаевай уршагта иимэ ябадалые совхозой парткомой заседани дээрэ хаража үзөөбди. Тэрээндэ хатуу зэмэ тохогдоо. Мүн Охин-Булагай сельсоведэй сесси дээрэ депутат нүхэр Будаевай жаяг журам ...й асуудал зүбшэн хэлсэгдэжэ, тэрээндэ һануулга хэгдээ».

ХАЛУУН ЗҮРХЭНЭЙ БАЯР

— Би хүдөөһөөб. Доторой үбшэн үзэдэг докторто орохо хүсэлэнтэй һэм,— гээд нэгэ үбшэн хүн республиканска больницын хүдэлмэрилэгшэдэ хандана.

— Хоёрдохи дабхарай 35-дахи таһагта, врач Комиссаровада орогты,— гээд медицинскэ сестра тэрэ үбшэн хүндэ заахан саарһа барюулна.

— Ямар үбшэн бэ? Хаанамни үбдэнэ гэнэт?—гэжэ залуу доктор һураад, үбшэн хүнэй бэе, шуһанайньшье һудал үзэжэ байгаад нилээн удаан саг соо хөөрэлдэһэнэй удаа: «Энээхэн хоёр таблеткын нэгыень энэ дороо, нүгөөдыень үдэшэлэн уугаарайгты» гэжэ хэлээд, аптекэһээ хэдэн эм абажа ууxыень дурадхаһан байгаа.

Хэдэн жэлэй туршада үбшэлһэн энэ хүн, врачай үгэһэн саарһаар аптекэһээ тэрэ эмээ абаад, бууһан айлдаа ошожо хоноһон юм. Һүниндөө хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар унтажа, амарһан үбшэн хүмнай үглөөдэрынь һэргэлэн, хүнгэрһэн шэгтэй болоо һэн. Гурбан үдэрэй туршада врачай үгэһэн эм уугаад байхадань, хүл гар, нюур аманайнь хабдар һалхэн татажа, үбшэндэ баригдаһан үбгэн бүришье хүхюутэй, хүнгэн, эдеэндэшье дуратай болоһон байгаа.

— Гурбан жэлэй тэндэ, нютагайнгаа врачта хотын үбшэнтэй болоош гүүлхэһээ бэшэ, ондоо врачта ошонгүй ябатараа, хэбтэриин тооной болоходоо, һүүлшынхеэ город ошожо, мэргэжэлтэн докторнуудта үзүүлхэ һанаатай ерэһэн хүм,— гэжэ Назар Лазаревич Симонов мүнөө хөөрэдэг.

Тэрэ үедэ пенсидэ гараһан Симонов үбшэнэйнгөө ехээр зобоходонь «нигээд лэ наһамни дүүрэхэнь» гэһэн бодолдо дарагдаһан байгаа хаш.

Улаан-Үдэ ерэжэ, врачтай хөөрэлдэхэдэнь, «Танай хотодо ямаршье үбшэн үгы. Гайсал зүрхэнтнай үбдэдэг юм байна. Энээнһээ уламжалан эльгэнтнай бага зэргэ хабдартай боложо, хоёёо дарадаг болоо, хүл гартнай хабдаа...» гэжэ хэлээ ха.

— Үнэн ёһоор, наһаяа дүүрээб гэжэ һанахадаа һанаа үнөөндэ орожо, һүүлшынгээ юумэ хэдэг, бэлэдхэдэгшье байгааб. Теэд һайн мэргэжэлтэ гээшэмнай, юунһээшье үлүү байнал! Оройдхоноо гурбахан үдэрэй туршада аргалуулаад, эдэгэшэһэндээ гайхахын ехээр гайхаһан, баярлаһан байнаб. Мүнөө эдеэлхэдээ хүнэйл эдидэг эдеэ хамаагүй эдижэрхинэб. Урдань үдэрэй нэгэ стакан һү уудаг лэ байгааб,—гэжэ нүхэр Симонов омогорхоно, баясана.

Медицинскэ институт дүүргэхэдээ шалгарһан тэмдэгтэй диплом абажа ерэһэн Галина Ефремовна хэдэн жэлэй туршада республиканска больницада ажаллаһан. Удаань Москва ошожо, мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ ерэһэн байна. Хүнэй досоо талын үбшэ өөрынгөө табан хургандал мэдэхэ болоһон врач Комиссарова һүүлэй үедэ үбшэн зониие аргалхадаа шадамар бэрхэ болоо юм.

— Үхэлэй үүдэнһээ абарагдаһан би, залуу мэргэжэлтэ — Галина Ефремовна Комиссаровада халуун зүрхэнэй баярые хүргэжэ, ажал хүдэлмэридөө, гэр бүлэдөө һайн һайхан ябаха, ажаһуухыень газетээр дамжуулан юрөөхын түлөө орожо ерээ һэм,—гэжэ нүхэр Симонов хэлээ һэн.

Совет арадайнгаа бэеын элүүрые хамгаалхаар табигдаһан манай ороной врачнар хаанашье ябахадаа, хүнүүдтэ дары туһаламжа үзүүлжэ, уга наһа, удаан жаргал эдлүүлхын хойноһоо үдэр, һүни алгадгүй оролдожо, ажаллажа ябадаг гээшэ.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Октябриин һайндэрэй урда тээхи социалис мүрысөөнэй эршэ эдэ үдэрнүүдтэ бүри шангадажа байнхай. Һайндэрые ажалай бэлэгтэйгээр угтаха гэжэ барилгашад оролдоно. 7-дохи СМУ-гай Тарас Богомазовай даадаг бригадынхид бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, мүрысөөндэ шалгаржа ябана. Тэдэнэр мэргэжэлээ һайнаар шудалжа, барилгын ажалые гансал эрхим шанартайгаар дүүргэнэ.
Тус бригадынхид Октябрьска райондохи профтехучилищнин байшангай барилга дээрэ ажаллана. Даажа абаһан ажалаа болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн үгэдөө заатагүй хүрэхэ гэжэ тэдэнэр оролдоно. Бригадын гэшүүдэй заһабарилгын үедэ хөөрэлдэжэ байһаниинь зураг дээрэ харуулагданхай.

А. ШУЛУНОВОЙ фото.

Коммунис ажаһуудалай түлөө

ЖЭРЫЛДЭЭ, ЖЭРЫЛДЭЭ ГЭРНҮҮД

Парти, правительствамнай совет арадайнгаа ажаһуудал тушаа үргэлжэ халуун анхарал хандуулжа байдаг. Айл бүлэ бүхэниие жэл бүри ужам һаруул гэр байраар хангажа, гэртэхи элдэб ажалынь хүнгэдхэжэ, ажалай һүүлээр культурна сэнгэлигээр амарха таарамжатай арга байдал олгоно.

Мүнөө үе сагай совет арад зон коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжэнэ, коммунис шэнжэтэйгээр ажаһуухын түлөө тэмсэнэ. Энэмнай ёһотойл шэнэ удхатай ажабайдал мүн. Эгээ түрүүн айл бүлын хүн бүхэн гүн сэдьхэлэйнгээ, соёл болбосоролойнгоо эрилтые зүбөөр хангажа, гэртээ, газаагаашье арюун сэбэрээр, амгалан тэнигэлэнээр ажаһуудаг болоно. Үшөө юрэнхы эрдэмээ улам дээшэлүүлжэ, гэрэлтэй арюун сэдьхэл хүсэлөөр ажабайдалаа гоёожо, үнэн сэхэ ёһо заншал, абари зангаар бэеэ шэмэглэнэ. Тиигэжэл хүн бүхэн коммунис шэнжэ журамаар ажаһуужа, зохёон байгуулхы үндэр габьяата ажал бүтээдэг байна.

Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй соцгородтохи Октябрьска гудамжын 23, 24, 26-дахи дүрбэн дабхар гэрнүүдтэхи айл бүхэн коммунис ёһо гуримтайгаар ажаһуудаг болонхой. Тэдэ гэрнүүдэй газаагуур монсойхошье шорой шохой харагданагүй. Жэгдэ сэбэрээр баригдаһан хорёонууд соо үнгэ бүриин жэмэсэй мододууд тариг-данхай. Тэндэ унаһан набшаһа, саарһа юу хэз арилгажа байһан гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй наһатайшагынь нам руу энеэбхилэн хараад:

— Харана гүт, жаран хоёртой аад, залуу болошоод ябахыемни. Үри хүүгэдэйнгээ үнэн һайханаар ажаһуужа байхадань гараа бараад байхаалби,—гэбэ.

— Манай эдэ гэрнүүдтэ зуу гаран айл, хэдэн зуугаад хүн ажаһуудаг. Нэгэшье хүн өнөөгүүр архи уугаад шалижа, шалбажа ябадаггүй... Гэрээ, коридороо сагаадахадаашье, заримнайнгаа ажалдаа байхадань эдеэ хоолыншье бултадаа хамһажа бэлдэдэг, хэдэг зомди, — гээд нүгөөдэ эхэнэрнүүдынь хөөрэнэ. Тээ сааһань хэдэн үбгэдүүд набтархан табюурнуудые хэжэ байханнь харагдана. Хэдэн залуушуул ном баринхайнууд, юушьеб тоосолдон хөөрэлдэнэ.

Теэд нэгэл аали һайхан һанал сэдьхэлтэй байхадаа, бултадаа эбтэй, дундаа халуун барисаатай, дүтын нүрэл, нэгэ шэнги байханнь элитэ.

Гэрнүүдэйнь коридор соо орохоодо дун сагаанаар будагданхай, гэшхүүр үүдэнүүдынь шэрдэгдэһэн, лаампын гэрэлдэ яларна. Баһа гэр бүхэндэшье орохоодо материальна талааараашье һайнаар хангагданги. Сөөрхөн сэбэр мебельнүүдыньшье хүрэтэрөө ёһотойл зүб мүрөөр гааруулжа табятай байна.

— Амаралтын үдэрнүүдтэ бүлэг бүлэгөөрөө сугларжа түрэл оронойнгоо амжалтануудые, гадаадын гүрэнүүдтэ боложо байһан элдэб һониннуудые газетэ, журнал дээрэһээ уншажа зүбшөөдэг, хөөрэлдэдэгбди. Һайндэрнүүдтэ баһал бүлэг бүлэгөөрөө хамтаржа бэлдээд, хоорондоо урилсажа хүндэлэлсэдэгбди. Залуушуулнай дуу наада бэлдэжэ харуулдаг,—гээд ороһон газартал омогбаяртайгаар хөөрэнэ.

Энэ гэрнүүдтэ ород, буряад, татар, казах болоод олон яһата совет арадай түлөөлэгшэд, олон ондоо мэргэжэлтэй хүнүүд ажаһуудаг. Хүдэлмэришэд, геологууд, багшанар, врачнар, инженернүүд, эрдэмтэд элдэб газарнуудта ажаллана. Энэ гэрнүүдтэ ажаһуудаг залуушуул ажалайнгаа һүүлээр соёлойнгоо оронодой дуу хүгжэмэй бүлгэмдэ һуража, эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Заводойнгоо цехүүдэй сценэнүүд дээрэ элдэб наадануудые табилсадаг байна.

— Манай 24-дэхи гэртэ ажаһуудаг олон залуушуул ажалайнгаа һүүлээр оёдолой мастерскойдо хүдэлжэ һурадаг, үдэшын һургуулида һурадаг, спортивна элдэб мүрысөө һорёонуудта хабаадалсадаг юм. Гадна ариг сэбэр сахиха, культурна ажаһуудал сахиха талаар наһатайшуулда эдэбхитэйгээр туһалдаг, — гээд гэрэй советэй гэшүүн нүхэр Алтаев омогорхон хөөрэнэ.

Тиигэбэшье эндэхи үлэй ажаһуудалда харша, үшөө бэелүүлэгдээгүй дутагданууд бии байна. Энэ ушар тухайда 26-дахи гэртэ һуудаг М. Иванова, 22-дохи гэртэ һуудаг К. Сызганов гэгшэд иигэжэ мэдүүлнэ:

— 26-дахи гэрэй доодо дабхарта табигдаһан мантан мотоороой түеэн дүшэн найман айлда амар заяа үзүүлдэггүй, айга амһартаашье добьбон ханхинажа байдаг. Үшөө үхэ бүүдэй наадаха талмай хэхэ газартань 38 үмсын машинын байха гараж барихын түлөө гүнзэгы нүхэ малтажархиһан байна. Тэдэнэй эдэ бүгэдэ гомдолнууд райсоведтэ эли байгаа ёһотой.

Энэшье ээлтэй хэрэг юм ааб даа. Дурсагдаһан гэрэйхид коммунис ёһоор ажаһуухын хойноһоо оролдожол байна.

Нима ЦЫНГУЕВ.

ЮУНДЭ ХОСОРҺОН МАЛНУУД БЭ?

Адууһа малаа олошоруулха, ашаг ...ыень дээшэлүүлхэ гэжэ малшад ... хэды ехэ оролдолго гарганаб ... Үбэлэй шэмэрүүн хүйтэниие ...үүлжа, хабарай хагсуу һалхитай ...ые нэгэшье үхэл гарзагүйгөөр ...гаргажа, зүлгэ ногоон дээрэ гар... гэжэ оролдоно, гарганашье ха ... Тиин гэһэйш мал адуулхаар то...гдоһон зарим нэгэн хүн даажа ...н ажалдаа хайша хэрэгээр хан...жа, хамтын зөөридэ гарза хохидол ...аруулна. Илангаяа түмэр зам ...ар адууһа малаа харууһагүй...өө орхижо, усал гэмтэлдэ оруул..., поезддо дайруулна.

Жэшээнь, сентябриин 25-да Эр...гэй совхозой хүдэлмэришэн ...жинов гэгшэ һүрэг эбэртэ бодо ...л мясокомбинат руу туужа ябаһан юм. Тэрэ энэ малаа түмэр харгын рельс дээгүүр хашаалтагай тус... харгыгүй газараар нүгөө талада гаргахаяа һамнаһан байгаа. Тиигэжэ гурбан толгой мал замда ...һан поезддо дайруулаа.

Хэлхеэ холбооной аймаг хоорондын конторын хүдэлмэришэн Руса... гэгшэ сентябриин 27-до мори ... харууһагүйгөөр орхижорхи... байба. Тэрэнь түмэр харгын полотно дээрэ гарашаһан байжа, Ганзурино Бухэн хоёрой хоорондо гүйжэ ябаһан поезддо дайруулшоо.

Загарайн аймагай «Гигант» колхозой ахалагша нэгэ хонишон даажа ...һан моридоо харууһагүйгөөр бэл... гаргаһан байгаа ха. Тэдэнэй нэгэниинь мүн лэ түмэр харгын полотно дээрэ гарашаһан байжа, ... доро орошоо. Энэнһээ һара ... мүн энэ колхозой нэгэ морин ... дарууулжа үхэһэн юм. Тиихэдэ пассажирска поезд харгыһаа гарашан алдаа бэлэй. Энээн тухай колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Смолин мэдэжэ байгаад, имэ ябадал саашадаа дахинаа ушархагүйн ямаршье хэмжээ абадаггүйнь гайхалтай.

Тиихэдэ имэ ушарнуудһаа боложо нэгэ хэды мал хосороод лэ дүүрэнэ бэшэ ха юм. Түргэн гүйжэ ябаһан поезддо хэды ехэ һаад, аюул тохёолдуулна гээшэб?

Жэшээнь, октябриин 9-дэ Улаан-Үдэ—Мысовая гэдэг түмэр харгын участогта тохёолдоһон ушар тухай Улаан-Үдын депогой машинист Ситников гэгшэ иигэжэ хөөрэнэ:

— Хүндэ ашаатай поезд хүтэлжэ, 5561 километрэй участогта дүтэлөөд ябатарни харгын полотно дээрэ һүрэг мал гарашоод ябаба. Эдэниие дэмы даражархихагүйн, мүн поездоо харгыһаань гаргажа мухарюулжархихагүйн тула саг зуурын тормоз даража, бүхы составаа зогсоохо баатай болоо һэм. Иигэжэ хүрэхэ газартаа 5 минута хожомдожо ерээб.

Мүн баһа иимэшүү ушар һүүлэй үедэ 5565 километрэй, Мысовая-Боярск гэдэг перегонно участогууд дээрэ тохёолдоһон байха юм.

Түмэр харгыда дүтэ шадар байдаг ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд али бүхы адууһа малаа харууһагүйгөөр бэлшээхэгүй, тусхай хүреэтэй, тухеэрэгдэһэн лэ газараар тэдэнээ харгын нүгөө талада гаргаха гэжэ мэдэжэ байгаа ёһотой. Теэд энэ гуримые тэдэнэр бодото дээрэнь нарин нягтаар сахидаггүй, бэелүүлдэггүйнь гэмшэлтэй.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

СОЁЛОЙ СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

УНШАГШАДААР ОЛОН ДАА

1887 ондо хуушанай наймаашанай хото Троицкосавскда (мүнөөнэй Хяагта) анха түрүүшынхеэ ниптын библиотекэ нээгдээ һэн.. Үсөөн номуудтайшье һаа, тэрэ сагта энэ ехэ удха шанартай байһан юм. Юуб гэхэдэ, юрын улад зоной ном абадаг библиотекэ ойро дүтэшье үгы байһан. Номуудынь бага зэргээр олошоржо эхилээ. Илангаяа Агуухэ Октябриин социалис революциин хойто жэлнүүдтэ хараа байса олошороо. Мүнөө үедэ городой библиотекэдэ 17 мянган элдэб номууд тоологдоно. Тэдэнэй дунда Маркс, Энгельс, Ленинэй бүхы ботинууд бии.

Манай республикын үнинэй библиотекэнүүдэй нэгэн — Хяагта городой библиотекэ хүн зоной ухаан мэдэлээ бүри дээшэлүүлхэ тушаа, нилээд ажал ябуулна. Үдэрэй 3 часһаа үдэшын 10 час хүрэтэр һаруул сэбэр зал сооһь уншагшад олоороо һуудаг.

Библиотекын хүдэлмэришэд гансал ном үгэлгөөр ажалаа хизаарлаагүй. Энэ жэлдэ элдэб олон һонин хэмжээ ябуулга үнгэргэгдөө. Июнь һарада уран зохёолшо Чаковскиин «Холын одоной толон» (Свет далекой звезды) гэһэн номоор уншагшадай конференци үнгэргэгдөө. Багша Р. Бардонова уран зохёолшын ажал, тэрэнэй бэшэһэн номууд тухай тодорхойгоор хөөрөө. Хяагтын гидромелиоративна техникумэй, интернат-һургуулиин һурагшанар уншаһан номууд тухайгаа хөөрөө.

Уран зохёолшо Т. Г. Шевченкын гүрэһөөр 150 жэлэй ойдо зорюулагдаһан вечер городой Культурын байшанда үнгэргэгдөө. Библиотекые даагша Мария Витальевна Голендухина, библиотекын хүдэлмэрилэгшэ Н. Воронцова гэгшэд суглараагшадта уран зохёолшо тухай хөөрэжэ үгөө. Украин арадай үнэн хүбүүн, агуу ехэ уран зохёолшын ажал харуулһан выставкэ эмхидхэгдээ һэн.

Элдэб шэнэ номуудаар харуулга, зүбшэлгэ үргэнөөр эмхидхэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, долоон жэлэй геройнууд тухай, «хүн ажалаараа һайхан» гэһэн темээр номууд илгагдажа харуулагдаа. Тэндэ коммунис ажалай бригаданууд, ударнигууд тухай номууд, брошюранууд табигдаһан юм. «Коммунизм, ажал, хүн», «Литература болон искусство хүмүүжүүлхы шухала нүхэсэл» гэһэн выставкэ эмхидхэгдэнхэй. Библиотекын уншалгын зал соо уран зохёолшо Бондаревой «Тишина» гэһэн ном зүбшэн хэлсэгдээ. Номой гүнзэгы удха тухай М. В. Голендухина хөөрэбэ. Үгэ хэлэгшэд уран зохёолшын хара, сагаанай тэмсэл шадамар бэрхээр харуулжа шадаһыень онсолон тэмдэглээ. Ородой композитор Мусоргскиин творчество тухай хөөрэлдөө библиотекын хүдэлмэрилэгшэ Н. Воронцова үнгэргэһэн байна.

Городой библиотекын хүдэлмэришэд уншагшадай дунда ойлгуулламжын ехэ хүдэлмэри үнгэргэнэ. Арадай ажахыда химиин аша туһа тухай выставкэ, хөөрэлдөөнүүд эмхидхэгдэнэ. Жэшээнь, эндэхи хүдэлмэришэн нүхэр Кострикина химическэ промышленностиие саашадань хүгжөөхэ талаар партиин хараалһан хэмжээ ябуулга тухай уншагшадта хоёр дахин хөөрэжэ үгөө. «Поли дээрэ хими үргэнөөр хэрэглэхэ» гэһэн выставкэ нээгдээ. Тэндэ ороной, республикын болон аймагай ажахынуудта хими хэрэглэжэ байһан тухай плаката, брошюранууд харуулагдана.

Шэнэ номууд тухай саг үргэлжын выставкэ нээгдэнхэй. Мүн зунай сагта городой садай радиогоор библиотекэдэ абтаһан шэнэ номууд, тэрэнэй товшохон удха тушаа уншагшадта соносхогдожо байһан.

Хяагтын уншагшад ородой агуу ехэ поэт М. Ю. Лермонтовэй түрэһөөр 150 жэлэй ойе үргэнөөр тэмдэглээ. Поэдтэ зорюулагдаһан литературна вечер городой библиотекын зал соо үнгэргэгдөө. Соёл сурталай институдай студентка нүхэр Гусева уран зохёолшо тухай хөөрэлдөө хэһэн байна. Тэндэ М. Ю. Лермонтовэй шүлэгүүд, романуудайнь хэһэгүүд уншагдаа. Уншалгын залые даагша нүхэр Кадрьяева поэдэй намтар, бэшэһэн шүлэгүүд тухай тодорхойгоор хөөрэбэ. Городой соёл сурталай байшанда поэдтэ зорюулагдаһан выставкэ эмхидхэгдэһэн юм.

Мүн совет үеын уран зохёолшо Н. А. Островскиин түрэһөөр 60 жэлэй ойе һайнаар тэмдэглээ. Тиин «Ажабайдалтай нягта холбоотой байха» гэһэн выставкэ эмхидхэгдэбэ.

Библиотекын хүдэлмэришэд залуу уран зохёолшодой, поэдүүдэй ажал үргэнөөр харуулна. Ноябрь һарада залуу поэдүүд — Рождественский, Асадов болон Евтушенко гэгшэдтэ зорюулагдаһан поэзиин вечер үнгэргэгдэхөөр тусэблэгдэнэ. Тэрэ вечертэ нютагай залуу поэдүүд үгэ хэлэхээр бэлдэжэ байна.

Мүнөө үедэ городой библиотекэ 923 уншагшадтай юм. Уншагшадай дунда элдэб мэргэжэлтэй, наһатай хүнүүд бии.

— Республикын соёл сурталай хүдэлмэришэдэй съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө уншагшадайнгаа тоо олошоруулха, номуудай хуряангы удха тухай уншагшадта хөөрэхэ, ажалаа үшөөл һайжаруулха ёһотойбди, — гэжэ библиотекые даагша Мария Витальевна Голендухина хөөрэнэ.

Д. БОЛХОЕВ.
Хяагтын аймаг.

Максим Горькиин корреспондент

(Агуухэ уран зохёолшын хоёр бэшэг тухай).

Минии хөөрэлдэжэ һууһан энэ хүгшөөргэ эхэнэр 33 жэлэй саана Горькиин корреспондент байһан юм. Уран зохёолшын бэшэгүүдые мүнөө хүрэтэр хадагалжа ябадаг. Ушарынь иимэ:

— Тэрэ үедэ нүхэртэеэ хоюулан, Кропоткин город шадархи ойн харуулда байдаг байгаабди, —гэжэ Евгения Казорина хөөрэнэ.—Ойн харуулда тохёолдоһон ушарые үндэһэ болгон, «Нэгжэлгэ» гэжэ бишыхан рассказ бэшэһэн хүм. Тэрэнээ агуухэ уран зохёолшодо харуулхын тула эльгээгээд, удангүй харюу абабаб.

Евгения Казорина олон түмэн уншагшадта танил гараар бэшэгдэһэн энэ бэшэгээ намда һарбайба. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Е. Казоринада.

Танай очеркые «Работница» журналда эльгээбэб. Толилхо юм аалам.

Танда нэгэ иимэ зүбшэл үгэхые ехэтэ хүсэхэ байнаб: Кропоткин городой нэгэ үдэрэй ажабайдалые—үглөөгүүрһөө эхилээд үдэшэ болотор—ехэ, бага үзэгдэлнүүдые, муушье юумыень орхингүй, һайниень бүришье тодорхойгоор зураглан бэшэгты. Одоол энэтнай юунһээшье шухала, һургаал абамаар хөөрөөн боложо үгэхэ байха.

Дүүргэһэн хойноо гар бэшэгээ намда эльгээгээрэйт. Уран зохёолой хүдэлмэридэ хэр шадамар байһыетнай харахабди. Энэтнай ехэ бэрхэтэй ажал гэжэ ойлгооройт.

Танай очерк һулаханаар лэ бэшэгдэһэн байна даа. Хэр эрдэмтэй, һубэлгэниинетнай харуулна.

Амаршалагша:
А. Пешков».

3. VII. 31.

Горькиин үгэһэн даалтабарииые Казорина дүүргэһэн байгаа. «Кубаниин үер» гэһэн гаршагтай очерк бэшэһэн юм. Тэрээндэньшье удангүй харюу ерээ һэн. Залуу авторай гар бэшэгые заһажа байгаад, полянууд дээрэнь зүбшэл, заабари үгэхэ зуураа, Горький иимэ тобшолол бэшэһэн байна:

«Энээхэниие бэшэгтыл даа. Бэшэһэн хойноо намда эльгээрэйт. Тэрэниинетнай үшөө дахин заһуужаб. Тиихэдээ бэшэжэ һурахал байхат. Зүб гү?

М. Горький.

17. VII. 31.

P. S. һонор, зөөлэн, юрын хэлээр бэшэгты. Дууһыень тодохоноор, тэрээн соо хэлэгдэһэн зүйл бүхэниие, хүн бүхэниие уншагшын гараараа үзэжэ, нюдөөрөө хаража байһандал ойлгохоор бэшэгты. Энээнэй хэды хүшэршье һаань, түйлдань хүрэхэ хэрэгтэй.

А. П.».

Арад түмэнэй гүн дундаһаа тодоржо гараһан уран бэлигтэндэ Горькиин хэр анхаралтай байһыень, эхилэн бэшэгшэдтэ энхэргэнээр хандадаг байһыень элэ бэшэгүүд харуулна. Болото байдал тухай үнэн зүрхэнһөө хөөрэхэ хүсэлэнтэй хүнүүдые Горький дэмжэдэг бэлэй. Евгения Казорина мэргэжэл түгэс уран зохёолшо болоогүй һааб даа. Бухгалтераар хүдэлһэн байна. Тиигэбэшье наһан соогоо ном һудар өхөөр уншаһан хүн. Мүнөө пенсидэ гаранхай, олониитэдэ түшэглэн хүдэлхэ библиотекэнүүдые эмхидхэгшэдэй нэгэн болоһон байна.

Геннадий ГАТТМАН.
(АПН).

Новороссийск город.

„ДОКТОР ЗОРГЕ, ХЭН ГЭЭШЭБТА?"

ФРИДРИХ ЗОРГЕ—РИХАРД ЗОРГЕГЭЙ ҮБГЭ ЭСЭГЭ

Ами наһаяа бухыдэнь коммунизмын нангин хэрэгтэ зорюулһан коммунист ба совет патриот, эрэлхэг зоригто, бэлиг шадабарита татнуулшан ябаһан Рихард Зорге тухай фильм Советскэ Союзай экран дээгүүр харуулагдажа, олон түмэнэй анхаралые татана.

Рихард Зоргегэй үзэл бодолойнь бүридэлгэдэ тэрэнэй үбгэ эсэгын түүхэ намтарай ульгэр жэшээ нилээд нүлөөлһэн юм. Юундэб гэхэдэ, Фридрих Адольф Зорге бол Маркс Энгельс хоёрой нүлөөн доро хүмүүжүүлэгдэһэн, бүхэдэлхэйн хүдэлмэришэн ангиин хүдэлөөнэй алдарта булэг ажал ябуулагшадай дунда дээхэнүүр һуури эзэлдэг байгаа.

Фридрих Адольф Зорге 1828 ондо Пруссиин Саксони можодохи Бетау гэдэг бишыхан хотодо протестан священнигэй булэдэ түрэһэн. Гэр булынь байдал демократическа үзэл бодолоор нэбтэрэнхэй байгаа. Фридрих Адольф Зорге бага наһанһаа юрын зоной хүшэр хүндэ байдал тушаа хөөрэлдөө ходо шагнадаг байһан. Священник эсэгэдэнь таряашад ерэжэ, помещигүүдтэ хашуулдаг, дарлуулдаг тухайдаа голхорхо гомдохыень ходо дууладаг байгаа. Прусси ба Германиин хүршэ оронуудта болоһон буһалгаатай хүдэлөөнүүдтэ хабаадагшад Зоргегэй гэртэ хүндэтэйгөөр угтагдагша һэн. Польшын революционернүүдэй нюуса түлөөлэгшэд Бетау хотын захадахи Зоргетэнэй заахан гэртэ суглардаг һэн гэхэ. Эдэ бүхы зүйлнүүд залуу Фридрих Адольф Зоргегэй үзэл бодолойнь бүридэлгэдэ гүнзэгы мүр сараа үлөөһөн ба тэрээнэй эгэшэ дүүнэршье мүн лэ революционно һанал бодолтой болоһон байгаа юм.

1848 он. Германида революционно тэмсэл орьёлжо байба. Арба юһэтэй Фридрих Зорге өөрынгөө эсэгэтэй олон зоной суглаануудта хабаадалсадаг байһан. Орон доторхи революционно тэмсэлые дараха гэһэн ландвертэ—хүлһэнэй сэрэгтэ бу оройгты, зугадагты гэжэ таряашадые уряалһан юм. Тиин Фридрих Зорге өөрөөшье прусска королиин суглуулжа байһан ландвертэ—сэрэгтэ орохёо арсаһан байха. 1849 оной хабар Германиин урда хизаарта арадай восстани болобо гэжэ дууламсаараа, Фридрих Зорге Карлсруэ ошожо, революционно армиин зэргэдэ ороод, контрреволюциин сэрэгүүдтэй эрэлхэг зүрхэтэйгөөр тулалдаһан байгаа. Тэрэ восстаниин дарагдаһан хойно, революциин һайн дуранай армиин үлэгдэлнүүдтэй Швейцариин хилэ дабажа гараа. Ландверэй сэрэгэй албанһаа зугадаһанайнь түлөө, мүн баденско-пфальско восстанида эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь түлөө Пруссиин засагайхид Фридрих Зоргее буудажа саазалха гэжэ шиидхөө һэн.

Энэ сагһаа тэрэнэй «зоболонто түнхэглэл» эхилээ бэлэй. Тэрээниие буудажа алаха гэжэ Пруссиин засагаархинай шиидхээд байхадань, Фридрих Зорге тэрьелжэ, Англяаршье ябаһан, Бельгидэшье байһан, Швейцаришье ошоһон юм. Тиин Ф. Зорге Женевэдэ тогтожо, Вильгельм Либкнехтын эмхидхэн хүтэлбэрилһэн немец хүдэлмэришэдэй гэгээрэлэй бүлгэмэй гэшүүн болоһон байна. Энэ бүлгэмдэ хабаадалсажа, Маркс Энгельс хоёрой нүлөөндэ ороһон, тэдэнэй хани нүхэдтэй танилсаһан. Мүн тэндэ Фридрих Зорге научна коммунизмын суута зохёолнуудые үзэһэн, тэдэ номуудай авторнуудтайнь бэшэгээр танилсаһан байха.

Женевэдэхи тэрэнэй ажал ябуулгань Швейцариин полицида нюдэлүүлжэ, 1851 оной хүушаар Швейцариин гүрэнэй оршонһоо гара гүүлһэн юм. Тиин тэндэһээ Бельги ошоходоо, мүн лэ нимэрхүү байдалтай ушараад, 1852 оной хабар Лондон ерээ бэлэй. Тэрэнэй бүхы наһанайнь зам заажа үгэһэн К. Марксын Лондондохи адрес Фридрих Зоргедэ бии байгаад, гэртэнь ошожо бараалхаһан юм. Лондон хотын Дин-стрит гэжэ үйлсэдэхи нэгэ гэртэ К. Марксtай уулзаһаниинь тэрэнэй бүхы наһан соо мартагдашатүй баярта үдэр, Лондондо байһан сагайнь эгээн һаруул дурасхаал болоһон.

Энэ өхэ городто ямар нэгэн ажал олохо гэһэн оролдолгоһоонь үрэ гаража үгөөгүй. Тиимэһээ Австрали ошохо гэжэ шиидэжэ, пароходто һуу һан байха. Теэд англи хэлэ аарагаар мэдэдэг дээрэһээ, ондоо пароходто һуушаһан, гэнтэ мэдэн гэхэдээ, 1852 оной июниин 21-дэ Нью-Йорк хүрэжэ ерэһэн байшоо. Тиигэжэ гэнтын ушаралай өрхээр хожомоо хоёрдохи нютагынь болоһон Америкэ ошоо бэлэй. Энэ сагһаа хойшо Фридрих Зоргегэй түүхэ намтарта шэнэ үе, тон шухала ба эгээ баян үрэ дүнтэй үе эхилээ юм.

Иигэжэ түнхэглэхэ үедөө Фридрих Зорге нэгэ залуухан немкэтэй танилсажа гэрлэһэн, тэрэнь нүхэрэйнгөө баяр жаргалангые, зоболон зүдэрэлые ямаршье гомдол гэмэрэл гаргангүй хубаалдадаг, бэрхэшээлтэ бүхы ябадалайнь үнэн хани болоһон юм. Тиин зөөри зөөшын талаар тохёолдоһон хүшэр хүндэ байдал, хоёр хүүгэдэйнь үхэһэн ушар, юуншье тэдэнэй революционно үзэл зоригые мохоогоогүй. Зорге Америкэдэ байхадаа, өөртэнь адляар бододог хүнүүдтэй танилсан нүхэсэжэ, Хойто Америкэдэ анха түрүүн эмхидхэгдэһэн коммунис клубай хүтэлбэрилэгшэнь бололсоһон, Интернационалтай холбоо байгуулжа, американ хүдэлмэришэдэй дунда Интернационалай үзэл бодол нэбтэрүүлһэн юм.

1876 ондо Нэгэдэхи Интернационалай тараагдатар, юһэн жэлэй туршa соо, Фридрих Зорге Маркс Энгельс хоёрой агуухэ һургаалда үнэн байлгын түлөө, Интернационалай гол сурталые арюун нангин байлгахын түлөө, буржуазна реформаторнуудта, прудонистнуудта, лассальянцануудта, «зүүнэй» сектантнууд — анархистнуудта эсэргүүсэн тэмсэһэн байна. Ф. Зорге энэ тэмсэлдөө ехээр шуналжа ороһон, капиталда эсэргүү тэмсэлдэ американ хүдэлмэришэдэй удаан ороходонь урма хүхарһандаа, зарим ушарта алдуушье гаргадаг байгаа юм. Гэбэшье Маркс, Энгельсын шүүмжэлэлнүүдые зүбөөр ойлгожо, тэдээнһээнь зүб тобшолол хэдэг бэлэй. Тиин Фридрих Зорге Маркс, Энгельстэй саг үргэлжэ бэшэг абалсадаг, Гаагска конференциин үедэ Маркс, Энгельстэй нюураараа уулзаһан, тэдэнтэй хамта хүдэлһэн байха. Эдэ бүгэдэнь Ф. Зоргедэ ашатай үрэ ехэтэйгээр нүлөөлһэн, үзэл сурталай талаараа хүмүүжэхэ, ургаха ябадалдань ехэ һургуули боложо үгэһэн байгаа.

Америкын Холбоото Штадуудтахи Хүдэлмэришэдэй социалис партиин бүридэн бии болохоһоонь хойшо Ф. Зорге тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаһан. Хүдэлмэришэдэй социалис партиин зэргэдэ тэрэнэй гэшүүдые пролетарска интернационализмын ёһоор хүмүүжүүлхэ, орон бүхэнэй хүдэлмэришэдэй аха дүү ёһоной үнэн харилсаатай байхынь түлөө, мүн научна коммунизмын үзэл бодолые хазагайруулангүй дагахын түлөө тэмсэлынь ашa үрэеэ асараа юм. Нэгэдэхи Интернационалай ёһо заншал баримталһан, элдэб сектантнуудтай холбоогоо таһалһан американ хүдэлмэришэдэй эрхим түлөөлэгшэд өблэржэ, Америкын хүдэлмэришэдэй дайшалхы манлай — США-гай Коммунис партиие эмхидхэб...

Фридрих Зорге 1905 оной ороһон революциин болохо хүрэтэр мэдэжэ ябаһан. Хүн түрэлтэнэй түүхын шонхи хуби заяанда оробой энэ революциин ямар «эхи табиһыень» тэрэнэй удха шанарые Фридрих Зорге пролетарска революционерэй билигүүн харасаар таажа мэдэһэн шанар шэнжыень ойлгоһон юм. Тиимэһээ 1906 оной мартын 16-да Ли... гендэ эльгээһэн бэшэг соогоо иигэжэ бэшээ һэн:

«Хүндэтэ нүхэд, ажабайдал орьёлжо эхилээ! Хайшаашье хараһан хаа хаанагүй арад зон хүдэлжэ эхилээ, тэрэ хүдэлөөнэй манлайда хүдэлмэришэн анги дабшана... Бултадаа хаа хаагууршье урагшаал түгүүлнэ. Тэмсэлшэд мандаг!».

Фридрих Адольф Зорге—гайхамшаг тэмсэлшэ, тон зулгы үрин нүхэр, хүдэлмэришэн ангиие сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй түгые бүхы наһан соогоо улам өөдэнь үргэжэ, шэнэ үеын хидтэ дамжуулан үгэһэн хүн. Тэрэ тэмсэлэй түгые халан абажа манай дуулһан шэнэ үеынхидэй зэргэдэ өөрынь ашa хүбүүн—эбсэшэгүй антифашист, коммунист, түрэһэн эсэгынгээ тэмсэһэн хэрэгэй нангин хүсэлнүүдэйнь түүхэдэ гүйсэдүүлэгдэһэн Советскэ Россиин эрхэтэн, герой-баатар Рихард Зорге жагсаал.

Нинель РУМЯНЦЕВА.
(АПН).

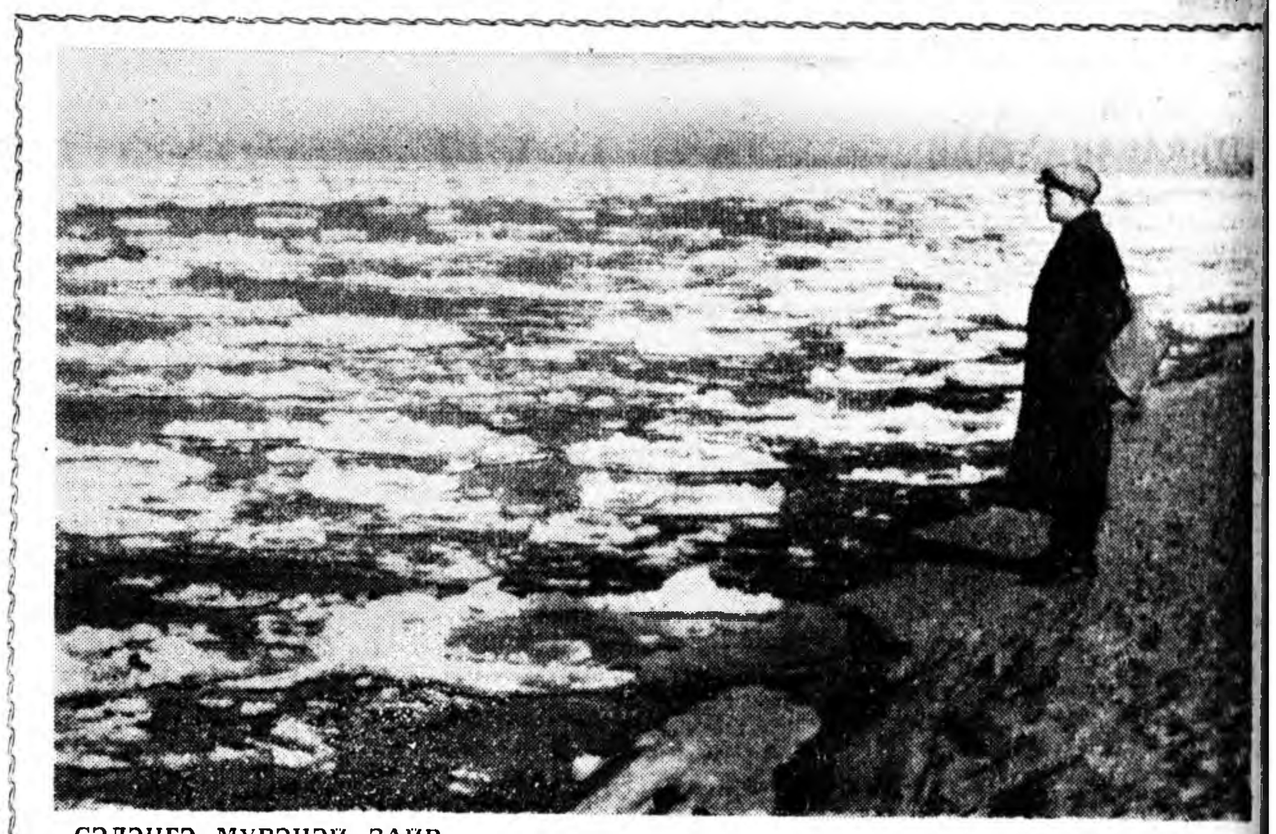

СЭЛЭНГЭ МҮРЭНЭЙ ЗАЙР.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

Баяртай, хүндэтэ хүдөө нютагайхиднай!

Апрелиин хорин хоёр һэн. Үшөөл орон дэлхэймнай хүбэн сагаан саһаараа хушаатай зандаал шахуу, дуурэжа байгаа бэлэй. Эгээл энэ үдэр манай театрай булэг ажалшад: РСФСР-эй арадай артистнууд Вл. Халматов, Н. Гендунова, РСФСР-эй габьяата артист А. Ильин, республикымнай арадай болон габьяата артистнар Д. Дондуков, Ю. Шангина, Д. Чимитова, Ж. Иванов, С. Халтагарова болоод, артистнар С. Рабсалов, С. Уладаева, Д. Пурбуев, Д. Бадмаев, В. Амханова, Бадма Нечкин гэгшэд театрай директорэй орлогшо Бадма Цыденовэй ударидалга доро Ч. Г. Гениновэй бэшэһэн «Соёлмаа, Батошулуун» гэжэ зүжэгтэй Ага нютагай үргэн талаар аяншалхаяа гараа һэн. Яба ябаһаар байтар, үдэр хоногуудшье үнгэржэ, июль һара гаража ерээ.

«Һайн зүжэг наадатай ябахада, үдэр хоногуудайшье үнгэрһэниинь мэдэгдэдэггүй юм гээшэ гү даа»,— гэжэ тэдэнэр хаа-яа өөһэд хоорондоо, хэды эсээд сусаадшье ябабал, хөөрэлдөөд абагша һэн.

«Бэрхэнүүдтэ даа! Һайхан наада манда харуулаат. Ходол ерэжэ байгты!»—гэһэн Агын малшадай хүсэһэн баярай үгэнүүд мүнөөшье эдэнэй шэхэндэ дуулдаһаар ёһотой.

Хоёр һара шахуу ябажа, Агын аажам тала нютагһаа эдэ артистнар Тэлимбэ орожо ерэхэдээ:

— Зай даа, одоошье гэртээ дүтэлбэбди даа,—гэлдэн, хүхилдэн ябагша һэн. Теэд урдань Яруунын, Хэжэнгын, Хориин хүдөө нютагайхид эдэнэй наадые баран хараха дуратай, тэсэ ядан хүлеэжэ байгаа. Хайшан гэхэб, жолоошод залуу, машина хурдан, артистнуудшье урматай, урагшаал дабхи дабхиһаар, бултанайнь эрилгые хангажа шадаа бшуу.

Энэ үедэ нүгөө бүлэг артистнарнай: РСФСР-эй габьяата артистка М. Степанова, Буряадай АССР-эй габьяата артист Г. Лосев, П. Ринчино, Н. Николаев, С. Будажапов, артистнар В. Самандуев, Н. Цыбжитова, Г. Бутуханова, Е. Санжимитыпова, Л. Абушеева гэгшэд Тажибаевай «Портрет» гэжэ зүжэгтэй Захаамин, Тори, Зэдэ, Сэлэнгэ нютагуудые дүүргээд, Эрхүүгэй область тарашаһан байгаа һэн.

Бидэ ерэжэ, түб хотодоо ойро зуура амараад, Мухар-Шэбэр, Бэшүүр, Хүдэри-Сомон тээшэ шэглэн гарахадамнай, таряа талхан түлэг дундаа хүряагдажа, гүрэн түрымнай жасада орожо эхилээд байһан. Иигэжэ эдэ газар нютагаар ябатарнай, август һара үнгэршоо. Бэшүүрэй таряашад, Хүдэриин кукурузашад наадыемнай мүн лэ аргагүй һонирхожо хараа.

Алтан намарaймнай сентябрь һара гаража, одоошье артистнарай амаралтын үдэрнүүд эхилээ.

Сентябриин хори найманай үдэр театрай хоёр автобус, хоёр ашаанай машина хоёр тээшэ гаража, нэгэниинь «Соёлмаа, Батошулуун» гэжэ зүжэг наадагшад Захаамин, Тори, Зэдэ, Сэлэнгэ тээшэ шэглээ, нүгөөдэ бүлэгнай Хори, Хэжэнгэ, Ярууна баришжа мордоо.

Баян дэлгэрээр ороохо таряагаа хүряажа абаһан элэ нютагай ажалша нүхэдөөрөө уулзахадаа, бидэшье нилээдгүй баяртай хүхюутэй наадаяа табижа ябаабди.

Иигэжэл бүхэли хабартаа, зундаа, намартаа ото ябажа, хүдөө нютагайхидаа баярлуулаад, манай артистнар саһатайда гараһан аад, мүнөөхил саһанайнгаа бударжа байха үедэ, октябриин хорин хоёрто түб хотоёо бусажа ерээ.

Маанадаа ходоо һайн һайханзар угтажа байдаг хүдөө нютагайхидтаа: «Уулзатараа баяртай!»— гэжэ хэлээд, ажабайдалдань баяр, ажал хүдэлмэридэнь амжалта хүсэн юрөөе!

Д-Р. ГОМБОДОРЖИЕВ,
Буряад, драмын театрай артист.

ЗАХИХАЯА БҮ МАРТАГТЫ!

1964 оной лотерейн билет олоор тараагдана. Жэлэй эсэс хүрэтэр нэмэлтэ үшөө нэгэ лотерей гаргагдахань. Тэрэ гол лотерейтэй адли байха.

Нэмэлтэ юһэдэхи лотерей гаргагдаха болоһон дээрэһээ наймадахи лотерейн тираж 1964 оной декабриин 25-һаа байгша оной декабриин 2-то үнгэргэгдэхэ болонхой. Юһэдэхи нэмэлтэ лотерейн тираж декабриин 25-да болохо байна.

Лотерейн үнгэрһэн тиражаар шүүбэридэ тудагшад олон байгаа. Тэдэнэй дунда хэдэн арбаад, зуугаад хүдэлмэришэд, албa хаагшад, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, студентнэр болон һурагшад бии.

12 хүнэй билетдэ холодильник тудаба. Жэшээнь, хүдөө ажахын институдай доцент В. П. Мананникова, пенсионер О. С. Лысинова гэгшэд «Мир» гэжэ холодильник шүүбэл. Хубсаһа угаадаг 11 машина, 22 ковёр, «Зоркий-4» 34 фотоаппарат, 32 радиоприёмник, 7 пылесос шүүгээ.

Иннокентий Михайлович Петров 100 хэһэг билет багсаар абаад, «Планета» гэжэ мотоцикл шүүгээ. Зүүн-Сибириин технологическа институдай студент А. Д. Бадмаев 30 мүнгөөр 84 түхэригэй ковёр шүүһэн байна.

Энэ тиражаар хамта дээрээ 9 мянга гаран түхэриг түлэгдөө. Шүүбэриин түлбэри үргэлжэлһөөр. Мүнөө долоодохи лотерейн тираж ноябриин 4-дэ гаргагдаха.

А. ПОЛОВНИКОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Түрүүшын хуудаһанда: «Агуухэ Октябриин хүндэлэлдэ» гэжэ рубрика доро толилогдоһон материалнууд, «Эршэеэ эхинһээнь» гэһэн хүдөө ажахын шэнжэлэл болон бусад мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Ажалай эмхидхэл—эгээл шухала» (КПСС-эй горкомой IV пленумһээ). Н. Соколов — һаалишан Н. Л. Тадвашкинагай дүй дүршэл тухай материал, «Хүтэлбэрилэгшын моральна түхэл шэнжэ» гэһэн рубрика доро В. Новиковой «Нэгэ түсэбөөр бэшэ» гэһэн статья толилогдоно.

Гурбадахи хуудаһанда: Борис Алякринский, (АПН) — «Замбуулинда бүлэгөөрөө ниидэлгын психологи», редакцида ороһон бэшэгүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: хилын саанаһаа мэдээсэл.

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха, хойто аймагуудай зарим нютагуудаар бага зэргэ саһан орохо. Баруун хойноһоо һулашагаар һалхилха. Урда аймагуудаар 4 градус хүйтэнһөө 1 градус хүрэтэр дулаан байха. Бусад нютагуудаар 5—10 градус хүйтэн, Улаан-Үдэдэ үглөөгүүр 10—12 градус, үдэртөө 0—2 градус хүйтэн байха.

Хани ёһоной аяншалга

БУХАРЕСТ, октябриин 26. (ТАСС). СССР-эй Оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо Советскэ Союзай маршал А. А. Гречко түрүүтэй советскэ делегаци энэдэ ерэһэн аад, орон соогуур аяншалхаяа мүнөөдэр гараба. Социалис байгуулалтада румын арадай түйлаһан амжалтануудтай делегаци танилсаха юм.

Үсэгэлдэр делегаци Бухарестын үзэсхэлэн һайхан юумэнүүдые хараа. Айлшад РНР-эй Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй министрэй орлогшо генерал-майор И. Василе гэгшэтэй хамта ябажа, искусствын музейдэ ороо, ниислэлэй гэр байрын шэнэ кварталнуудые хараа. Үдэшэнь РНР-эй Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй 20 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан уулзалга дээрэ делегаци байлсаа.

Францида „Совет киногой недели" эхилээ

ПАРИЖ, октябриин 24. (ТАСС). «Совет киногой недели» Францида эхилбэ. Шайо ородной национальна арадай театрай харалгын зал соо хэдэн зуун парижайхид сугларaa. Эндэ недели нээлгын баярай ёһолол болоһон байна.

Совет киногой хүдэлмэрилэгшэдэй делегациие—актрисанууд А. Вертинская, Н. Величко, В. Артмане, киноактер В. Коняев гэгшэдтэй Францин мэдээжэ киноактриса Дани Робэн харагшадые танилсуулаа. Делегациие толгойлогшо кинорежиссёр, СССР-эй арадай артист С. А. Герасимовай амаршалгын үгэ хэлэһэнэй һүүлээр «Тишина» (режиссёр В. Басов) гэжэ фильм табигдажа, харагшадта ехээр һонирхогдоо.

Совет фильмүүдые харалга Парижай хэдэн кинотеатрнуудта нэгэн доро эхилһэн байна. Совет кинематографиин үдэрнүүд Гренбольдо мүн лэ болохо.

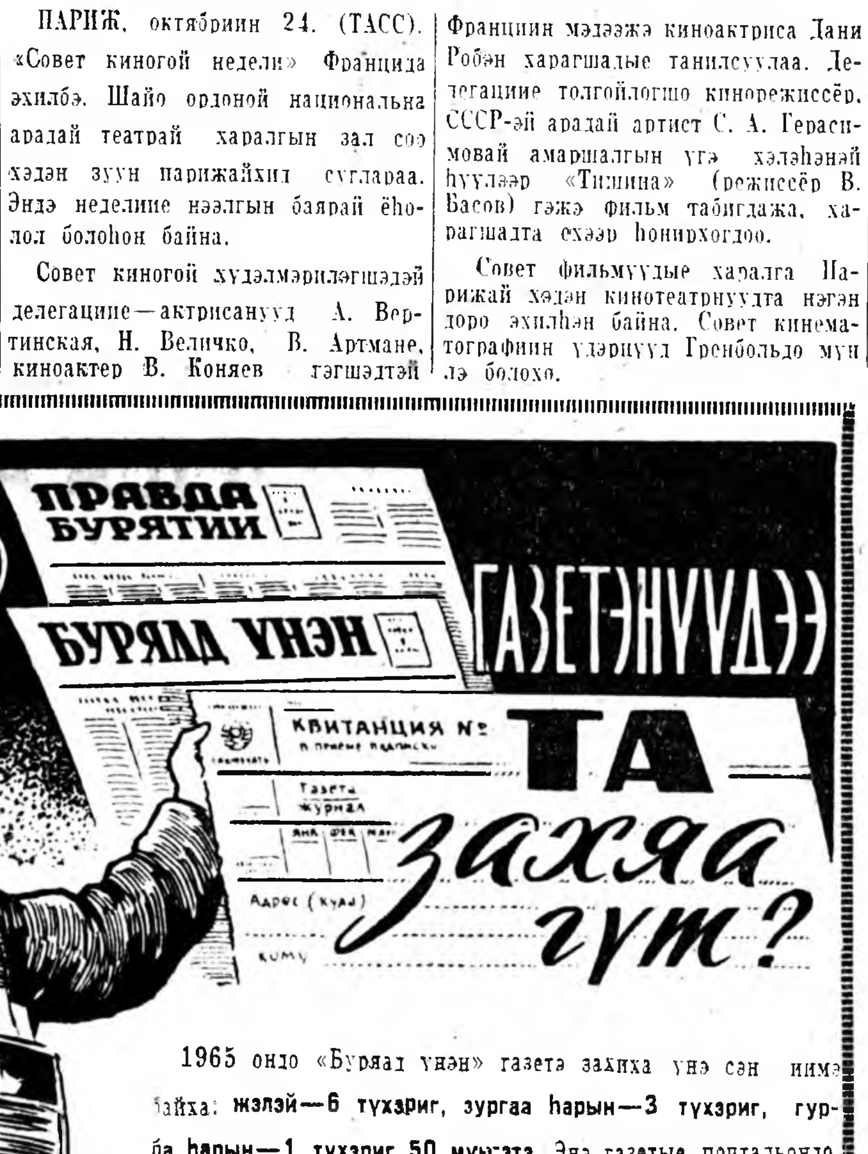

1965 ондо «Буряад үнэн» газетэ захиха үнэ сэн иимэ байха: **жэлэй—6 түхэриг, зургаа һарын—3 түхэриг, гурба һарын—1 түхэриг 50 мүнгэтэ.** Энэ газетые почтальондо, ниитын хэблэл тараагшадта, газетэ, журналнуудые наймаалагын киоскдо захижа болоно. **Нүхэд уншагшад! Ерэхэ жэлдэ абаха газетэдээ захил хэхээ шамдыт!**

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

СПОРТИВНА ХАНИ БАРИСААНАЙ МАНИФЕСТАЦИ

Субботодо дүүрэһэн олимпиин наадануудта дэлхэйн хэблэл гол анхаралаа хандуулна. «Спортивна хани барисаанай манифестаци» гэжэ үнгэрһэн олимпиадые Чехословакиин газетэнүүд нэрлэнэ. «Токиодо олимпиин гал унтарба, зүгөөр хани барисаанай, эб найрамдалай үзэл бодол манай дэлхэй дээрэ толотон яларһан зангаараа» гээд, «Свободне слово» газетэ бэшэнэ. Алтан медальнуудай гурбанай нэгэнһээ олыень абаһан социалис оронуудай болон Советскэ Союзай спортсменүүдэй ехэ амжалта түйлаһыень «Руде право», «Праце» болон бусад газетэнүүд тэмдэглэнэ.

Олимпиин наадануудай дүүрэһэн тушаа дэлгэрэнгы материалнуудые ГДР-эй бүхы газетэнүүд толилһон байна. Наадануудые эрхим һайнаар үнгэргэһэнэйнь түлөө олимпиадые эмхидхэгшэдтэ газетэнүүд нэгэн һаналтайгаар халуун баясхалан хүргэнэ. Японой харагшадай, Токиогой хүн зоной наадандa хабаадагшадта хани халуунаар хандаһыень тэмдэглэнэ.

Токиодо олимпиин наада эмхидхэлгые үндэрөөр сэгнэхэ зуураа, Кубын хэблэл иигэжэ тэмдэглэнэ. Бүхы түхэлэй спортоор шэнэ, олимпиин болон дэлхэйн рекорднууд наадануудай үедэ тогтоогдоо. Советскэ Союз олимпиин наадануудта удаа дараалуулан гурба дахин илажа гараа гээд, «Мундо» газетэ онсолон тэмдэглэнэ. Куба олон жэлдэ олимпиадада хабаадахадаа, анха түрүүн мүнгэн медальда хүртэбэ гэжэ һаналаа хананггяар газетэ тэмдэглэбэ. Энэ хадаа орон дотор спортые хүгжөөхэ талаар зүб хараа шэглэлэй абтаһые гэршэлнэ гээд газетэ ...на.

Үнгэрһэн мүрысөөнүүдые тайлбарилхадаа, Японой газетэнүүд совет боксёрнуудай ехэ шадабаритай һыень тэмдэглэбэ. Токиогой ринг дээрэ совет боксёрнууд бүлюу ...жа, 9 медаль абаа, ямаршье ... пиин рекорд тоггоогоо гэхэдэ болохо.

Боксёрнуудай Токиодо болоһон турнир олимпиин наадануудай ... хэдэ эгээн лэ түлөөлэлгэ ехэтэй байгаа гээд газетэнүүд тэмдэглэнэ. 59 ороной боксёрнууд ринг дээрэ гараа. 16 гүрэнэй мастернууд, ... тоодо: Мексикын, Уругвайн, ...сай, Ганын, Нигериин боксёрнууд медальнуудта хүртэһэн байна.

Олимпиин хэблэлэй центрэй пресс-конференциин болоходо, ... хоорондын олимпиин комитедэй президент Эвери Брэндедж иигэжэ ...лээ: олимпиин наадануудые амжалтатайгаар эмхидхэжэ, наадандa хабаадагшадые хүндэтэйгөөр угтаһан гайхамшагта һайхан спортивна ... хеэрэлгэнүүдые бодхожо, олимпиин наадануудай түүхэдэ Япон шэнэ ... лэгые нээгээ.

Римэй олимпиадатай жэшэхэ болбол, Зүүн Европын оронуудай спортсменүүд Токиодо эгээн ехэ амжалтануудые түйлаа гээд, ЮПИ агентство тэмдэглэнэ. 10 алтан, 7 мүнгэн, ... бронзо медаль абаһан Венгри ... гаяа ехэ амжалта түйлаа. Имагта США, СССР болон Япон эгээн ... алтан медальнуудые абаһан байна. Тиихэдэ Польшо, Чехословаки, Болгари, Югослави медальнуудаа ... хиһаа олон болгоо.

(ТАСС).

Сесси хүдэлмэреэ дүүргэбэ

СОФИ, октябриин 26. ТАСС-ай корреспондент К. Орлова иигэжэ дамжуулна:

Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин (МДФЖ) советэй сесси үсэгэлдэр үдэшэ эндэ хүдэлмэреэ дүүргээ. Дэлхэйн 66 ороной 250 делегат сессиин хүдэлмэридэ хабаадаһан байна.

Сессидэ хабаадагшад халаа үхибүүдэй байдал тухай, таряашан эхэнэрнүүдэй байдал болон эрхэ тухай, 1965 ондо МДФЖ-гэй абаха хэмжээнүүд болон саашанхи ажал ябуулгын хараа замууд тухай документнүүдые баталан абаа.

Нэгэдэмэл ябуулгын түлөө

БЕРЛИН, октябриин 26. (ТАСС). Ядерна зэбсэгтэй болохо хэрэгтэнь Баруун Германида һаад ушаруулха гээшэ эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй түрүүшын ээлжээнэй зорилго болоно гээд, Германиин компартиин ЦК-гай политбюрогой гэшүүн Эрих Глюкауф ГДР-эй «Дейчланд-зендер» гэжэ радиостанцаар үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. АДН агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Э. Глюкауф иигэжэ онсолон тэмдэглээ. Энэ зорилго дүүргэхын тулада Баруун Германиин коммунистнууд, социал-демократууд болон профсоюзуудай гэшүүдэй бүхы замуудые, тэрэ тоодо парламентын газаа тээгүүр хэгдэхэ замые хэрэглэхэ саг тулажа ерээ. Фашизмын болон дайнай аюул тохёолдуулхаар «онсо хуулинуудые абаха» түсэбүүдээ Баруун Германиин бэелүүлгэдэнь эсэргүү тэмсэлдэ бүхы хүсэл зоригоо элсүүлхэ шухала гээд тэрэ үргэлжэлүүлэн хэлээ.

Немец нациин шухалын шухала асуудалнуудые шиидхэлгээр КПГ-тэй холбоо байгуулхыень СДПГ-гэй правлениие Э. Глюкауф уряалаа.

Америкынхидтэ эсэргүү демонстрацинууд

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 24. (ТАСС). Америкынхидтэ эсэргүү демонстрацинууд Боливиин Оруро болон Потоси городуудта болоо. «Нью-Йорк геральд трибюн» гэжэ газетын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, США-гай информационно албанай таһагуудта энэ хоёр городто доотолго хэгдэһэн байна.

Ази, Африкын һанал нэгэдэлгын организациин саг үргэлжын секретариадай шиидхэбэри

КАИР, октябриин 26. (ТАСС). Гурбан түбиин—Африка, Азиин болон Латиин Америкын арадуудай һанал нэгэдэлгын конференциие Каирта 1965 оной февральда үнгэргэхэ талаар бэлэдхэлэй комитедые зарлаха тухай шиидхэбэри саг үргэлжын секретариат баталан абаа гэжэ Ази, Африкын арадуудай организациин саг үргэлжын секретариадай генеральна секретарь Юсеф Сибаи өндэ мэдүүлээ.

Ази, Африкын, Латиин Америкын арба найман ороной һанал нэгэдэлгын национальна комитедүүдэй түлөөлэгшэд бэлэдхэлэй комитедэй заседанида хабаадажа, конференцидэ хаража үзэхэ зүйлнүүдые зүбшөөн, энэ конференцидэ хабаадагшадай тоое, тэрэшэлэн болохо үдэрые дорхойлхо байна.

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23 67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35 95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32 74 и переводов—34 05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.
Н00256

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1964 оной октябриин 28.